

Újvidéki Egyetem
Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar
Szabadka

DOLGOZAT A 12. VMTDK-RA

Pálcika és Kisgömböc a XXI. század tükrében

– Darvasi László Pálcika - meséinek intertextuális és
interdiszciplináris értelmezése –

Mentor: prof. dr. Hózsá Éva

Hallgató: Kulcsár Sarolta

2013. november 16. Újvidék

TARTALOMJEGYZÉK

Rezümék.....	1.
Darvasi László Pálcika – meséinek intertextuális és interdiszciplináris értelmezése	1.
Intertekstualno i interdisciplinarno tumačenje bajki u knjizi „Štapić (Palcika)“ pisca Lasla Darvaši.....	3.
Intertextual and interdisciplinary interpretation of fairy tales in the "Stick (palcika)" by Laslo Darvasi.....	5.
1. Bevezető rész.....	7.
2. Mi a posztmodern? – intertextualitás és intermedialitás	9.
3. PÁLCIKA – Ki is ő valójában?.....	12.
4. Pálcika metamorfózisai.....	15.
5. Amikor a tárgyak életre kelnek.....	17.
6. Pálcika: mese vagy nem mese? (Az architextualitás problémája).....	19.
7. Pálcika nyelvén, azaz pálcikául.....	21.
8. Pálcikázva a pálcikaképek világában.....	24.
9. Gömböcködés, avagy hogyan kerül a Kisgömböc Pálcika világába?	27.
10. A felmérés módja és az eredmények ismertetése.....	30.
11. Végkövetkeztetések.....	32.
12. Felhasznált irodalom	34.
<i>Kiadások.....</i>	<i>34.</i>
<i>Irodalom.....</i>	<i>34.</i>
<i>Internetes források .....</i>	<i>35.</i>
13. Mellékletek.....	36.
1. Melléklet.....	36.
2. Melléklet.....	46.
3. Melléklet.....	58.
4. Melléklet.....	59.
5. Melléklet.....	60.
6. Melléklet.....	61.

Rezümék

Pálcika és Kisgömböc a XXI. század tükrében

– Darvasi László Pálcika - meséinek intertextuális és interdiszciplináris értelmezése –

Szerző: **KULCSÁR Sarolta**

Témavezető: **dr. HÓZSA Éva** egyetemi rendes tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka

„Egyetlen Pálcika is lehet hős!” Így szól Süni vitéz jóslata, de igaza lesz-e vajon? Pálcika világában megfér/megférnek-e olyanok is, akik nem pálcikák, hanem mondjuk gömb formájúak vagy kockák, hogyan viselkedünk egymással, barátainkkal, ismerőseinkkel, hiszen nem vagyunk egyformák, sőt attól érdekes a világ, hogy mindannyian egyediek, különbözőek vagyunk. Hogyan reagálunk erre a különbözőségekre bizonyos helyzetekben? Tudjuk-e tolerálni, eltudjuk-e fogadni egymást? Ezekre a kérdésekre a választ Darvasi László a kis mesék sorai közé rejtette, így nem csak az olvasás örömeivel ajándékoz meg bennünket, hanem megtanít a sorok között való olvasás képességére is. Megmutatja nekünk az utat a gyermeki lét felé, azt hogy hogyan váljunk gyermeklélkü felnőttekké: „Mert könnyű, könnyű /törpék között óriásnak lenni / de nehéz és jobb, ha törpék között / derekabb törpe vagy / a többinél.” (Weöres Sándor).

Dolgozatomban Darvasi László Pálcika–meséinek intertextuális, intermedialis és interdiszciplináris értelmezésére fektetem a hangsúlyt. Érdeklődésem középpontjában az áll, hogy vajon ezek a rövid kis mesék hányféle forrásból táplálkoznak, milyen szövegekkel kommunikálnak, milyen apró utalások és kifejezések által teremtenek kapcsolatot más szövegekkel. A pálcika–lét, a pálcikaság hogyan befolyásolja az életet, az életünket. Kutatásomhoz főként a következő szerzők elméleti szempontjait használtam fel: Genette Gérard, Boldizsár Ildikó, Kádár Annamária és Bókay Antal.

Közismert tény, hogy a XXI. században a külsőségek és a kinézet sokkal jobban befolyásolja a rólunk kialakított véleményt, mint a belső értékeink. Darvasi László Pálcika–meséiben a sorok között szintén megbújik ez a szemléletmód, s én arra voltam kíváncsi a kisiskolásokkal végzett kutatásom során, hogy ők felfedezik-e ezt a jelenséget?!

Egyéni kutatást végeztem a témával kapcsolatban, valamint fogalmazást írtam két iskolában (Samu Mihály Általános Iskola Péterréve és Majsai Úti Általános Iskola Szabadka)

a harmadik és negyedik osztályos tanulókkal, közel 150 kisdíákkal Pálcika és a Kisgömböc kapcsolatáról.

Kulcsszavak: mese, Pálcika, Kisgömböc, intertextualitás, intermedialitás, interdiszciplinaritás, megsokszorozott identitás, varázslat, a kisiskolás mint befogadó, tükör.

Štapić i Mala Kugla u odrazu XXI veka

–Intertekstualno i interdisciplinarno tumačenje bajki u knjizi „Štapić (Palcika)“ pisca Lasla Darvaši –

Autor: **Šarolta KULČAR**, 4.godina

Mentor: **dr. Eva HOŽA** redovan profesor

Institucija: Novosadski Univerzitet, Odsek za mađarski jezik, Subotica

„I jedini štapić (palcika) može biti junak!“ Ovako zvuči predviđanje vitez Ježa – ali da li će biti u pravu? U Štapićevom svetu može / mogu li stati i oni koji nisu štapići već, recimo, sferni oblici ili kockasti, kako se ponašamo jedni prema drugima, sa prijateljima, poznanicima, jer mi nismo jednaki, čak je i svet zanimljiviji što smo svi jedinstveni, različiti. Kako reagujemo na ove različitosti u pojedinim situacijama? Znamo li tolerisati, možemo li prihvatiti jedni druge? Odgovore na ova pitanja Laslo Darvaši je sakrio među redove u svojim malim bajkama, tako da nam ne poklanja samo radost čitanja, već nas uči i o umeću čitanja između redova. Pokazaće nam put ka dečjem svetu, kako da postanemo odrasli sa dušom deteta: „Jer lako je biti div među patuljcima / ali teže je i bolje ako si među patuljcima jači patuljak od ostalih. (Šandor Vereš).

U svom radu sam akcenat stavila na intertekstualno, intermedijalno i interdisciplinarno tumačenje bajki u knjizi „Štapić“ (Palcika) pisca Lasla Darvaši. Centar mog interesovanja je da ove kratke, male bajke iz koliko izvora nastaju, kakvim govorima komuniciraju, sa kakvim malim frazama i izrazima stvaraju vezu sa drugim govorima. Postojanost Štapića, štapićatost kako utiče na život, naše živote.

U svom istraživanju sam uglavnom koristila teorijske aspekte sledećih autora: Gerard Genette, Ildiko Boldižar, Anamaria Kadar i Antal Bokaj.

Poznata je činjenica da u XX veku spoljašnjost i izgled mnogo više utiče na stvaranje mišljenja o nama, nego naše unutrašnje vrednosti. U bajkama „Štapić“ (Palcika) Lasla Darvaši takođe među redovima je sakriveno ovo gledište i u toku mog istraživanja sa malim školarcima bila sam radoznala da li su sposobni da prepoznaju ovu pojavu.

Izvršila sam lično istraživanje u vezi ove teme kao i sastav je bio pisan u dve škole (Osnovna škola „Šamu Mihalj“ Bačko Petrovo Selo i Osnovna škola „Majšanski put“ Subotica) sa učenicima trećeg i četvrtog razreda, blizu 150 malih školaraca u vezi odnosa Štapića (palcika) i male kugle (Kisgömböc).

Ključne reči: Štapić (Pálcika), Mala Kugla (Kisgömböc), intertekstualnost, intermedijarnost, interdisciplinarnost, mnogostručen identitet, čarolija, mali školarac kao prihvatilac, ogledalo.

Stick and Small Ball in the mirror of the XXI century

– Intertextual and interdisciplinary interpretation of fairy tales in the "Stick (palcika)" by Laslo Darvasi –

Author: KULCSAR Sarolta, fourth year

Mentor: Prof. dr. HOZSA Eva regular professor

Institution: University of Novi Sad, Department of Hungarian Language, Subotica

“Only Stick (palcika) can be also a hero!” This sounds prediction of knight hedgehog – but will he be right? In Stick's world can be also others who are not sticks, for example, spherical or cubical shapes, how we behave towards with each other, with friends, acquaintances, because we are not equal, even world is more interesting that we are all unique, different. How we react to these differences in certain situations? Are We tolerate it, can we accept each other? The answers to these questions Laszlo Darvasi hid among the lines of his little fairy tales, so he doesn't give us only a joy of reading, but also teaches us about the skill of reading between the lines. He will show us the way to the children's world, how to become grown-ups with the soul of a child: "Because it's easy to be a giant among Lilliputians / but it's harder and better if you're among Lilliputians stronger than others. (Sandor Veres).

In my work I have put the accent on the intertextual, intermedial and interdisciplinary interpretation of fairy tales in "Stick" (palcika) by Laszlo Darvasi. Center of my interest is that these short little tales from which resources are created, with what kind of speeches communicate, with what little phrases and expressions make connections with other speeches. Persistence of Stick, “*stickness*” how affects on the life, on our lives.

In my research I've mostly used the theoretical aspects of the following authors: Gerard Genette, Ildiko Boldizsara, Anamaria Kadar and Antal Bokaj.

It is a known fact that in the 20th century aspects and looks have a much more influence on forming opinions about us, than our inner values. In fairy tales "Stick" (palcika) by Laszlo Darvasi also is hidden this view among the lines and during of my research with little schoolchildren I was curious if they are able to recognize this phenomenon.

I have made personal research on this topic as well as the contexture was written in two schools (Primary school „Samu Mihalj“ Backo Petrovo Selo and Primary school Majsanski

put“ Subotica) with pupils of the 3rd and 4th grade, nearly 150 small schoolchildren about the relationship between Stick (palcika) and Small Ball (Kisgomboc).

Keywords: Stick (palcika), Small Ball (Kisgomboc), intertextuality, intermediary, interdisciplinary, multi identity, magic, little schoolboy as recipient, mirror.

1. Bevezető rész

Dolgozatomban Darvasi László Pálcika meséinek intertextuális, intermediális és interdiszciplináris értelmezésére fektetem a hangsúlyt. Érdeklődésem középpontjában az áll, hogy vajon ezek a rövid kis mesék, akár tanmeséknek is nevezhetném őket hány féle forrásból táplálkoznak, milyen szövegekkel kommunikálnak, milyen apró utalások és kifejezések által teremtenek kapcsolatot más szövegekkel, valamint hogyan válnak sokkal, de sokkal többé, mint egy tanmese. A Pálcika-lét, a pálcikaság hogyan befolyásolja az életet, az életünket. Hogyan élünk mi emberek megannyi pálcika között úgy, hogy eddig észre sem vettük, nem fektettünk rá túl nagy hangsúlyt.

Pedig: „Egyetlen Pálcika is lehet hős!” (DARVASI LÁSZLÓ 2012: 25). Így szól Süni vitéz jóslata, de igaza lesz-e vajon? Pálcika világában megfér/megférnek-e olyanok is, akik nem pálcikák, hanem mondjuk gömbölyűek vagy kockák, hogyan viselkedünk egymással, barátainkkal, ismerőseinkkel, hiszen nem vagyunk egyformák, sőt attól érdekes a világ, hogy mindannyian egyediek, különbözőek vagyunk. Hogyan reagálunk erre a különbözőségre bizonyos helyzetekben? Tudjuk-e tolerálni, eltudjuk-e fogadni egymást? Ezekre a kérdésekre a választ a szerző a kis mesék sorai közé rejtette, így nem csak az olvasás örömeivel ajándékoz meg bennünket, hanem megtanít minket a sorok között való olvasás képességére is. Megmutatja nekünk az utat a gyermeki lét felé, azt hogy hogyan váljunk gyermeklelkű felnőttekké: „Megtudtad, amit mindenki öröktől ismer, és elfeledted, amit senkise tud. Annyi vagy immár, mint a többi – most mutasd meg, mi telhet tőled. Mert könnyű, könnyű törpék között óriásnak lenni – de nehéz és jobb, ha törpék között derekabb törpe vagy a többinél.” (WEÖRES SÁNDOR 1975: 41).

Pálcika ezekben a szövegekben állandóan igazodik a kialakult helyzetekhez, próbál segíteni a bajba jutottakon, oktatja és neveli a nála fiatalabb szereplőket az élet nagy dolgaira, s ezzel egyidőben rámutat az emberi hibákra és a rossz szokásokra. A mesék szereplői sokan sokféleképp gondolkodnak, azonban mindegyikükben van valami közös, mégpedig az, hogy valamilyen kapcsolatban állnak Pálcikával, akinek van mersze jó nagyokat álmodni s ezeket az álmokat meg is valósítani. Ebben rejlik a legnagyobb hasonlóság a kisgyermek és Pálcika között, aki maga is egy kis pálcikagyerek az ő pálcikavilágában, aki állandóan útközben van a fejlődés útvonalán. Hiszen ők merik megélni a gyermeklét szabadságának minden pillanatát, örömét és spontaneitását, szabadon, önfeledten és céltalanul játszanak és mindeközben elhiszik magát a varázslatot, az élet varázslatát. A gyermek számára nem létezik lehetetlen, esetükben a gondolat mindenható erejébe vetett hit sajátos erővel bír.

Közismert tény, hogy a XXI. században a külsőségek és a kinézet sokkal jobban befolyásolja a rólunk kialakított véleményt, mint a belső értékeink. Darvasi László Pálcika, *ha beugrik...* című kötetének meséiben a sorok között szintén megbújik ez a szemléletmód, s én arra voltam kíváncsi a szakirodalom és az alsós diákokkal végzett kutatásom során, hogy ők felfedezik-e ezt a jelenséget.

Egyéni kutatást végeztem a témával kapcsolatban, valamint fogalmazást írtam két iskolában (Samu Mihály Általános Iskola Péterréve és Majsai Úti Általános Iskola Szabadka) a harmadik és negyedik osztályos tanulókkal, közel 150 gyerekkel Pálcika címmel a főhős és a Kisgömböc kapcsolatáról. Az egyéni kutatásomat a következő témakörökre terjesztettem ki: elsősorban Pálcika személyiségével foglalkoztam, arra a kérdésre kerestem a választ, hogy ki is ő valójában; a következő fejezetben Pálcika metamorfózisát, azaz alakváltozásait igyekeztem nyomon követni; majd megpróbáltam megfejteni, hogy melyik műfajba sorolhatók be ezek a szövegek; foglalkoztam a Pálcika stílusrétegeivel, az illusztrációkkal és néhány szöveg kritikai recepciójával.

Darvasi László szövegei és Koncz Tímea illusztrációi minden szempontból nagyon jó alapul szolgáltak a vizsgálódásomhoz. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint a szegedi Somogyi Könyvtár 2013-ban meghirdetett Egy város – egy könyv program pályázata, melynek lényege, hogy Szegeden minél többen olvassák el egy – a városhoz kötődő – szerző művét. „A város könyve” 2013-ban Darvasi László Pálcika, *ha elindul* című mesekönyve lett. (<http://szegedcafe.hu/2013/05/13/palcika-ha-elindul/>).

2. Mi a posztmodern? – intertextualitás és intermedialitás

Darvasi László szövegeivel mint primer szövegekkel kezdtem el foglalkozni, amikor kezembe vettem a könyvet. A primer szöveg az elsődleges szöveget jelenti, pontosabban a szöveget jelenti, amely az olvasás folyamata során jut el az olvasó tudatáig, s ezáltal megvalósul a megértés, a befogadás útja. Azonban a megértés, a befogadás, a primer szöveg tanulmányozása során felmerülnek az újabbnál–újabb kérdések, problematikák, felvetések és ekkor változás áll be. Ez a változás az olvasó tudatában következik be, amikor is kialakul az úgynevezett secunder vagy másodlagos szöveg. A szöveg problémája, a felmerülő kérdések minden esetben szembesítenek bennünket saját magunkkal, pontosabban rá kell jönnünk arra, hogy sok esetben saját magunkat sem értjük. A posztmodern szövegek tanulmányozása során ez gyakran előfordul. A posztmodern a moder utáni korszak, amely azt a célt tűzte ki a zászlójára, hogy feltámasztja, újraértelmezi a szövegeket. Az interpretáció, értelmezés által belenyúl a szövegekbe és feltámasztja, újjáéleszti azokat. Újabbnál–újabb értelmezési lehetőségeket keres a szövegekben, s ezáltal folyamatosan foglalkozik a szövegekkel, használja őket. A posztmodern kor egy nyitott antifforma, amely játékszerű és a véletlen karakterrel bír. Elfogadja a káoszt, sőt nemcsak hogy elfogadja, hanem valamiféle bensőséges viszonyban él vele. A posztmodern embere pedig nem más, mint az élvező ember. (BÓKAY ANTAL 2006: 190–195).

A posztmodern diskurzusra kifejezetten jellemző az interdiszciplinaritás, a különböző tudományok közötti átjárhatóság. Az interdiszciplinaritás, pontosabban az interdiszciplínaris szó annyit jelent, hogy több tudományterületet érintő, amely természetesen a tudományterületek közötti kapcsolatokra értendőek. Olyan esetekben alkalmazzák, ahol két vagy több tudomány módszereinek vagy fogalmainak összekapcsolásával írnak le egy jelenséget. (<http://idegen-szavak.hu/>).

A posztmodern kor másik kiemelten fontos fogalma az intertextualitás. Az intertextualitás szó szövegköziséget, szövegek közöttiséget jelent. Szövegalkotó, szövegátalakító eljárásként valamely szövegbe szó szerint vagy célzásszerűen beépített másik szöveget jelent. Ezzel a jelenséggel behatóbban Julia Kristeva foglalkozott és tőle származik maga a terminológiai paradigma is. Néhány évre rá Gérard Genette más szemszögből vizsgálja az intertextualitás fogalmát, pontosabban ő elsősorban úgy tekint a jelenségre, mint a transztextualitási kapcsolatok közül az első kategóriára, valamint úgy határozta meg, mint két vagy több szöveg együttes jelenlétéből fakadó kapcsolat, azaz egy szövegnek egy másik

szövegben való tényleges jelenléte. Több változata is ismeretes, melyek az idézet, a plágium és a célzás. Az idézet a legexplicitebb és legszószerintibb változata, melyet a szövegben leginkább idézőjellel és pontos utalással (vagy anélkül) jelölnek. Nem ennyire explicit változata a plágium, ami egy nem bevallott, azonban szó szerinti idézést jelent. A harmadik változata a célzás, amely még kevésbé explicit és még kevésbé szó szerinti formája az intertextualitásnak, azaz egy olyan közlés, amelynek teljes megértése feltételezi azon kapcsolat ismeretét, amely közte és egy másik szöveg között áll fenn. Az eddigiek során az intertextualitásról, mint explicit jelenségről esett szó, azonban Michael Riffaterre kiemelt kutatóterülete szintén az intertextualitás volt, azonban annak nem explicit, hanem implicit helyzete. (GENETTE, GÉRARD 1996 1–2). Riffaterre szerint: „Az intertextus azoknak a kapcsolatoknak az olvasó általi észlelése, amelyek egy mű s az őt megelőző vagy az utána következő művek között állnak fenn. Az intertextualitás (...) az irodalmi olvasásra sajátosan jellemző mechanizmus. Valójában ez az, ami a teljes szövegjelentést létrehozza, míg a lineáris olvasás, mely közös az irodalmi és nem irodalmi szövegek esetében, csak a tartalmi jelentést hozza létre.” (GENETTE, GÉRARD 1996 1–2: 83).

Azonban Darvasi László Pálcika történeteiben az intertextualitáson kívül a transztextualitás más formái is jelen vannak. Éles határ nem húzható a különféle kategóriák között, inkább összerosódva, halványan körülhatárolódva figyelhető meg a különféle átmenetek. Megtalálható a metatextualitás, ami általánosítva „kommentárt” jelent. Ez a jelenség egy szöveget ahhoz a másik szöveghez köt, amelyről beszél, de nem feltétlenül idéz. A Kisgömböc dühös című történetben a népmesei Kisgömböc alakja kerül központi szerepbe Pálcika mellett, azonban csak a név és az olvasó meséből származó ismerete segíti a valós megértését a történetnek, ugyanis a Darvasi–szöveg csak a Kisgömböc kerekded formájára utal, a népmesei elemek közül egyet sem említ meg. (GENETTE, GÉRARD 1996 1–2).

A transztextualitás negyedik típusával is találkozhatunk Pálcika történeteit olvasva, ami nem más, mint a hypertextualitás. A XXI. században, az internet világában nem áll távol tőlünk ez a fogalom, hiszen napi szinten találkozhatunk a hyperlink kifejezéssel, ami által talán könnyebben értelmezhető a hypertextualitás fogalma is. Ebbe a kategóriába sorolható ugyanis minden olyan kapcsolat, amely egy B szöveget, melyet hypertextusnak nevezünk, egy korábbi A szöveghez fűz, melynek hypotextus a neve. Ezt a jelenséget transzformációnak nevezük. Esetünkben a Néne szöveg kapcsán találkozhatunk a jelenséggel, amelyben igaz, hogy a B szöveg nem beszél az esetleges A szövegről, azonban nélküle nem létezhetne olyanként, amilyen. Egyszerűsítve, ha mi a népmesékből már visszaemlékezve a korábbi ismereteinkre nem ismernénk a rözsegyűjtő, vagy rözsehordó öregasszony szerepét, akkor

teljesen másképp értelmeznénk a Néne szövegben szereplő öregnéne személyét, mintha gondolatban hozzátársítsuk a korábbi információinkat vele kapcsolatban. (GENETTE, GÉRARD 1996 1–2).

Gyakori jelenség a posztmodernben még az intermedialitás, pontosabban az intermediális helyzet. Az intermediális helyzetben két médiumforma áll előttünk és kommunikál egymással. Ilyen helyzetben például a film és az irodalom kommunikációjáról van szó. (<http://idegen-szavak.hu/>).

Darvasi László Pálcika-történeteit maga meséknek nevezi. Ez a műfaji megjelölés önreflexív megnyivánulásnak tekinthető. Az architextualitás teljesen néma kapcsolat, amely legfeljebb egy rendszerbeli hovatartozásra, jelen esetben a mesére utaló jelet ad. Az önreflexív mozzanat során a szöveg saját magáról beszél, s ezáltal átveszi a mi, az interpretátorok szerepét. Azonban ez a néma kapcsolat, amely a rendszerbeli hovatartozást akarja meghatározni talán azért néma, mert ezzel a hangsúlyozással száll szembe, éppen ennek akar ellent mondani, hogy mindennemű hovatartozást kizárjon, elkerüljön. Ugyanis ha a szerző azt mondja a szövegéről, hogy az mese, akkor mi olvasók, interpretátorok meseként tekintünk az adott szövegre, aképpen olvassuk és értelmezzük. Valamiféle módon keretek közé szorít bennünket ez a kijelentés. Ilyenkor egyfajta elvárási horizonttal tekintünk a szövegre. Éppen ezért fontos kihangsúlyozni, hogy egy szöveg műfaji elhelyezése nem magának a szövegnek a dolga, hanem az olvasóé, a kritikusé, a közönségé, pontosabban a befogadóé. (GENETTE, GÉRARD 1996 1–2).

3. PÁLCIKA – *Ki is ő valójában?*

Pálcika, ha elindul akkor aztán zsupsz-így szól Darvasi László legújabb könyvének címe. De ki is Pálcika valójában?! A szerző a következőképpen mutatja be: „Látjátok, ő Pálcika, aki pálcika.” (DARVASI LÁSZLÓ 2012: 5). Azonban a mi Pálcikánk mégsem csak egy egyszerű pálcika, nem csupán egy kétdimenziós figura, aki azonos önmagával, ugyanis nagyon sok tulajdonsággal rendelkezik, mind külső, mind belső tulajdonságokkal, identitása megsokszorozódik. Egy pálcikába egy ember egyértelműen nem fér bele, az ember ugyanis ember, a Pálcika viszont pálcika, tehát az antropomorfizáció is diszkurzív kérdéssé válik. Azonban a mi Pálcikánk Darvasi László szösszenetnyi meséiben újra és újra útnak indul, hogy megismerje a világot, az őt körülvevő dolgokat és embereket, ez idő alatt barátokat és ellenségeket is szerez magának és a világ sem hagyja őt figyelmen kívül, ő pedig a világ megértésre és önmegértésre törekszik. Vándorlásai során kiderül, hogy mitől félnek a lyukak, miért bánatos a görögdinnye, mi áll a különféle húsipari termékek csúfolódásának a hátterében, és hogy a Takarítás szereti Pálcikát, eltekintve attól, hogy Pálcika még ennek tudatában sem szeret takarítani ... A vándorlás fogalma azonban könnyedén azonosítható az élet fogalmával is. Nem alaptalan kijelentés ez részemről, ugyanis a salamoni Bölcsességek könyvében olvasható többek között a következő, mély értelmű mondat: „Az élet vándorlás.” (SEBŐK ZOLTÁN 2003: 9). Az idős Goethe, eseménydús életét összefoglalva, 1823-ban jegyezte fel naplójában: „Életünk: vándorlás.” (SEBŐK ZOLTÁN 2003: 9). La Rochefoucauld herceg Maximái között található ez az észrevétel: „Ha helyesen szemléljük, rá kell jönnünk, hogy életünk nem más, mint vándorlás...” (SEBŐK ZOLTÁN 2003: 9). (SEBŐK ZOLTÁN 2003). Tehát mindezek a kalandok és veszélyek közepette megismerhetjük a világot, pontosabban megtudhatjuk, hogy milyen is a világ pálcikaszemmel. Ezen kalandozások és az élet apró-cseprő dolgain keresztül azonban a szerző igen fontos kérdéseket is feszeget – a másság, az elfogadás, az irigység, a szeretet, a traumák feldolgozása – teszi mindezt gyermeknyelven, pálcikázva.

Ha Pálcikában a befogadó mégis keresni kezdi az embert, pontosabban az emberit, akkor sem egy felnőttre akad benne. Őt leginkább egy kisiskolás gyermekhez tudnám hasonlítani. Hiszen minden érdekli, ami körülötte van, egy hátizsákkal giriguri kerékpárján jár–kel, pálcikázik a világban, az ő kis világában. Azonban a dagi hátizsák és a giriguri kerékpár mellett volt még egy elengedhetetlen tartozéka Pálcika felszerelésének, ez pedig a bumbi orru nagy bakancsa. Ez a bakancs, ami inkább csizmának mondható sok jó tulajdonsággal rendelkezett: elsősorban kényelmes volt, másodsorban hétmérföldes, és nem utolsó sorban

nem ázott be, amikor Pálcika Pocsolya uraság méltatlankodó hátára lépett. Az eddig felsoroltak mind nagyon fontosak, azonban ami a legfontosabb, hogyha Pálcika fölhúzta pálcikalábaira ezeket a nagy cipőket, méginkább pálcikának nézett ki. „Hiszen Pálcika nagyon szeretett pálcika lenni.” (DARVASI LÁSZLÓ 2012: 7).

Pálcika tehát leginkább egy kisgyermekhez hasonlítható. Pontosan nem állapítható meg a kora, sőt az sem, hogy óvodás vagy iskolás kor környékén jár-e, esetleg kalandra vágyó felnőtt, azonban mindenképpen megállapítható, hogy életkorától függetlenül teljes és egész lény, akinek világlátása, gondolkodása és ítéletalkotása sajátos, pálcikaalakjától eltekintve. Sok kisgyermekkel ellentétben nem szereti a csokit, a cukrot és a nyalókát sem, azonban kedvenc ételei közé tartozik a sült halacska, a csirkepaprikás és a Maci sajt. Az ő világában nagyon sok esetben az egymástól független dolgokat is össze lehet kapcsolni, minden irányíthatóvá válik a vágyai, a gondolatai és a szándékai által. Így a csoda bármikor bekövetkezhet. Hiszen cselekedeteit leginkább érzései vezérlik, és igen nagy hatással van rá közvetlen környezete, vagyis barátai és rokonai. Sajátos gyermeki szemléletében a valóság, az álmok és a fantázia gyakran összekeverednek. Szenvedélyes érdeklődéssel törekszik arra, hogy minél jobban és részletesebben megértse az őt körülvevő világot, és a jelenségek okait, felfedezze az ok-okozati összefüggéseket. Gyakran olyan részletek kerítik a hatalmukba, amelyek más figyelmét fel sem keltenék. S a kíváncsiságának köszönhetően giriguri kerékpárjával nagyon gyakran felfedező hadjáratokra indul, s időközben nagyon sok baráttra tesz szert. Találkozott már Süni vitézzel, aki egyszer elkergetett egy éhes medvét a méhek odújától s ezért kitüntették őt. Pálcikának nagyon tetszett a kitüntetés, olyannyira hogy arról álmodott a következő éjjelen, hogy ő is kitüntetésben részesült, csak sajnos őt mivel nagyon kicsi volt eltakarta a kitüntetés. Apró termete ellenére azonban ő is egyszer végrehajtott egy hőstettet, mégpedig az történt, hogy egy fogpiszkáló beszorult egy salátafüggő nyuszi metszőfogai közé és ő egy mozdulattal eltávolította azt, megszüntetve ezzel a nyuszi selypítését, aki ezután már nem Tyusziként, hanem becsületes nevén Gyusziként tudott bemutatkozni. Pálcika, mint a legtöbb kisgyerek nagyon szeretett kirándulni, utazott már vonaton és úrhajón is. Az egész rokonságával összefogva nagy támadást indítottak a gyerekszájokban sok kárt okozó Szuvas Manók ellen. Pálcika is szokott sírni s az ő könnyei fűrészporsóak. Elárulja azt is nekünk, hogy mi minden pálcika álma, nem más mint, hogy díszes kerítésléc legyen belőle. A gyermeki képzelet számára nincs lehetetlen, a gondolat mindenható hatalmába vetett hit esetükben teremtő erővel bír. Pálcika nézőpontjából felmerül a kérdés, hogy mi a nagyobb a kupac, a rakás, a halom, a domb vagy a hegy. A válasz: amikor Pálcika felmászik a hegycsúcsra, már ő a legnagyobb. Ez a kijelentés is alátámasztja

azt, hogy az egocentrizmus, az énközpontúság mennyire jellemző a kisgyermekekre. Mindez nem önzést vagy arroganciát jelent, hanem azt, hogy a gyermek mindent, ami körülötte van magához képest lát, önmagához mér és az egója szempontjából értelmez. A gyerekek képzeletében Pálcikához hasonlóan minden él, a fák és a kövek is, ha ő él, akkor minden él, ha neki vannak érzései, akkor mindennek vannak, lehetnek érzései. (KÁDÁR ANNAMÁRIA 2012).

4. Pálcika metamorfózisai

„A metamorfózis kifejezés minden tudományágban átalakulást, átváltozást, alakváltozást jelent – jelentheti a petéből kikelő egyednek az egy vagy több lárvállapoton át történő fejlődését; a kőzetátalakulást: a magmás és üledékes kőzetek átkristályosodását óriási nyomás vagy magas hőmérséklet hatására a földkéreg mélyebb rétegeiben; azonban jelentheti a pszichológiában a személyiség átalakulását is.” (<http://www.kislexikon.hu/>). Esetemben az utolsó, a pszichológiai átalakulás válik fontossá Pálcika kapcsán, ám a mitológiai és az ovidiusi hagyomány is érvényesül. Pálcika ugyanis Darvasi szövegeiben többszörösen is átalakul, pontosabban kifejezve történetről–történetre újabbnál–újabb alakot, formát és szerepet ölt magára. A szereplők átalakulása révén az olvasó számára a szöveg olyan valóságot képvisel(het), amely az élet nagy kérdéseire, nehézségeire, problémáira is választ ad(hat), az útravalót, a hamuban sült pogácsát biztosít(hat)ja az önmegvalósítás folyamatában.

„A mai gyerekek már nem a nagycsalád vagy a jól integrált közösség biztonságos közegében nőnek fel. Ezért ma még fontosabb, mint a mesék keletkezésének idején, hogy a modern kor gyermeke megismerjen olyan hősöket, akik egyedül vágnak neki a világnak, és bár induláskor még nem tudják végső céljukat, bíznak magukban, és a helyes utat követve meg is találják biztos helyüket a világban.“ (KÁDÁR ANNAMÁRIA 2012: 141).

Pálcika egyedül vág neki a nagyvilágnak bumbi orrú nagy bakancsában, giriguri kerékpárjával és egy hatalmas hátzissákkal felszerelve. A népmesékben gyakori tarisznya, feltarisznyázás szimbolumát itt a hátzissák helyettesíti. Tulajdonképpen Pálcika növekedésének és fejlődésének útját mutatja be a szöveg, azoknak a buktatóknak, veszélyeknek a kiemelésével, amelyekkel a főhősnek meg kell küzdenie. Ez az életre való felkészülés egy formájaként is értelmezhető: azonban Pálcika mindezt egyedül teszi meg, szüleiről nem esik szó egyetlen egy történetben sem, csupán a távoli és még távolabbi rokonok kerülnek felsorolásra. Azonban egyes történeteket értelmezve megtalálhatóak azok az apró utalások, apró jelek, amelyek arra mutatnak rá, hogy Pálcikának hiányzik a családi fészek nyugalma, egy biztos háttér, amely neki nem adatott meg. Pedig a gyermeknek hét éves korig a legjellemzőbb tevékenysége az utánzás, nem is tud mást tenni, emiatt kiszolgáltatott a közvetlen környezetében levő személyeknek, akik azonosulási mintát nyújtanak számára. (KÁDÁR ANNAMÁRIA 2012).

Pálcika többféle alakváltozása valósul meg a kötet szövegeiben, azonban én kettőre, a legjelentősebbekre szeretnék kitérni. A Pálcikarádió címet viselő szövegben történt, hogy a

kis főszereplő, aki egyébként a tömegkommunikáció minden eszközének használatában igen jártas, talált egy risszrossz, recsegi rádiót. Öröme azonban nagyon hamar véget ért, ugyanis kiderült, hogy az általa hazahozott tárgy működésképtelen, hiszen nincsen antennája. „Na Pálcika gondolt egy nagyot, és az antenna helyébe állította magát. Lett is vétel nyomban ...“ (DARVASI LÁSZLÓ 2012: 22) Ezzel a cselekedetével Pálcika megszűnt Pálcikának lenni, s története végéig kettős szerepet játszik. Ugyanis Pálcika nélkül nincs Pálcika, aki maga a főszereplő és Pálcika nélkül nincs a rádiónak antennája sem, ami pedig elengedhetetlen kelléke annak, hogy tudja közvetíteni a műsort és a főhős és az antenna egy személyben jólétesült polgára legyen önmaga társadalmának.

Pálcika akár a sün tüskéje is lehetne, egy pálcika egy tüske, két funkció egy személyben. Ugyanis a sün egy olyan állat, akinek nagyon sok pálcika van a tulajdonában. Ezek egyrészt a sün elengedhetetlen ismertetőjegyei, másrészt ruházatának nélkülözhetetlen tartozékai, valamint akár szúrófegyverként is alkalmazhatóak. S a sün alkalmazza is, mint fegyver a tüskéit, különösen, ha egy éhes medvét kell elkergetni a méhek odujától. Egy kis állat is képes ekkora hőstett elkövetésére. S Pálcika ennek a hőstettnek a részese. Ugyanis minden tüske egy pálcika, ebből kifolyólag főhősünk megsokszorozódott énjével találjuk szemben magunkat, ha felidézzük a sün képét.

Azonban a két legkiemelkedőbb alakváltozás mellett Pálcika hídként is tudott viselkedni, legalábbis önön állítása szerint képes volt varázslat végrehajtására, valamint ha úgy adódott pálcikarözsékként az öreg néne hátára vándorolt, aki otthon befűthetett vele a sparheltjébe vagy a füstölgő dobkályhájába.

5. Amikor a tárgyak életre kelnek...

Pálcika világában a tárgyak a főhőssel együtt élik meg a kalandokat. Minden szövegben változik a helyszín s vele együtt változnak meg a szereplők is. Ha a varrodobozba téved Pálcika, Gyűszű Uraság szigorú birodalmába, akkor a tükkel kezd beszélgetni. Ha Marokkóba, bocsánat marokkóba keveredik apró főhősünk, az nem azt jelenti, hogy elutazott volna, hanem hogy egy pálcikás játék kellős közepébe pottyant, ahol a megjelenésével már bonyodalmat okozott, hiszen ebben a játékban tilos a pálcikáknak megmozdulni.

A mesebeli tárgyak életrekelésével legelőször Andersen meséiben találkozhattunk, ahol a tárgyak táncot járnak, segítik Hamupipóké a hétköznapi teendőiben. Andersen magát a csodát a hétköznapi tárgyak közé hozza, varázslatosan életre kelnek a legkülönbélebb eszközök. Meséiben nincs lehetetlen, de minden varázslatnak a valós világ keretei között kell megtörténnie. Ugyanis tárgyai öntörvényű életet élnek, ugyanúgy mintha különféle embertípusokat jelenítenének, személyesítenének meg. Hiszen a műmesékben nagyon gyakori, hogy a tett mágikus erejét a megszólalás csodája váltja fel, amikor is a tárgyak nemcsak életrekelnek, hanem meg is szólalnak. (<http://epa.oszk.hu/>).

Boldizsár Ildikó szerint a mesei bűvös tárgyak lényege az, hogy megfelelő módon használják vagy használtassák őket, azaz a funkciójuknak és erejüknek felmérésével kihasználják a bennük rejlő erőt és lehetőségeket. A mesében a varázspálcának van a legnagyobb hatalma, amellyel varázslatokat hajt végre legtöbb esetben a főhőst segítő személy, ritkábban maga a főhős. Azonban előfordul, hogy az egyszerű hétköznapi, nem varázslatosnak hitt, azonban mégis varázslatra kész tárgyak védelmezik meg a főhőst. A tárgyak esetében sem értéke, sem külseje alapján nem lehet felmérni a benne rejlő erőt. (<http://epa.oszk.hu/>).

Pálcika világában is nagyon gyakran találkozunk az egyébként élettelen dolgok életrekelésével. A Szerelmes Takarítás című szövegben maga a takarítás kelt életre, és belebúgta a főhős fülébe, hogy ő mennyire szereti, ha vele foglalkozik. A 3 limonádécsöpp történetében a szívószál döllyösködik Pálcikával, s azzal kérkedik, hogy rajta mi minden áramlik keresztül. S vajon Pálcikán mi folyik keresztül? „Tudod Szívószál, rajtam az érzések futnak át. Hogy szeretem. Kedvelem. Hogy aranyosnak találok. Hogy szomorú leszek miatta. Hogy fölvidít. Soroljam még?” (DARVASI LÁSZLÓ 2012: 40).

A rettenthetetlen Fűrész úr esetében is ez a jelenség figyelhető meg. Oszlop Ottó, az egész nap álldogáló oszlop, akinek a legnagyobb esemény az életében, amikor Vilmos, a Varjú rászáll és egy kis időt tölt vele, valójában szintén tárgy, aki mozogni nem, de beszélni

tud. Megállapítható, hogy Pálcika világa egy varázslatos világ, ahol minden tárgynak megvan a maga funkciója, azonban ez a funkció esetükben kibővíteni látszik egyeséknél csak a beszédre, másoknál a beszédre és a mozgásra való képességekkel. A főhőssel együtt pálcikázzák végig ezt a kis könyvet. Akkor mindezt figyelembe véve Pálcika szövegei mesék, vagy nem mesék?!

6. *Pálcika: mese vagy nem mese? (Az architextualitás problémája)*

A mese biztosítja az olvasó számára az önfeledt gyönyörködés örömét, felkelti a képek és szavak szép élményét, elvezet a prózairodalom szeretetéhez, és minden korban fontos eszköze a világ, a társadalom, az anyanyelv megismerésének.

A mese szólhat a felnőttekhez és a gyermekekhez. A mesék magukban hordozzák elődeink hitvilágát, évezredek óta nevelik és szórakoztatják a felnövekvő nemzedéket, s ma is az egyik legkedveltebb és legnépszerűbb irodalmi műfaj az olvasók, különösen a gyerekek körében, noha eredetileg nem gyermekirodalmi műfajként tartható számon. De vajon Darvasi László Pálcikáról szóló szövegei mesék, vagy sem?

Pálcika nem mindennapi hős. Életének kalandos egy évét követhetjük nyomon ebben a kis könyvben. De vajon műfajilag mely kategóriába sorolhatóak ezek a szövegek?

Pálcika történeteiben felfedezhető néhány népmesei elem, tehát a kötet szövegei népmeseparódiaként is olvashatók. Én a következőkre bukkantam: a Bumbi orrú című történetben a bakancsról írja Darvasi, hogy „hétmérföldes volt, hogy egyik királyságból át tudott ugrani egy másik királyságocskába”. (DARVASI LÁSZLÓ 2012: 7). A hétmérföldes csizma egy igen gyakran előforduló népmesei elem, mely leginkább a nagy távolságokon való átkelést, a nagy távolságok megtételének az eszköze és alapvető követelménye. Szó esik még a repülő boszorkányseprűről is, mely a Repülő hátizsák című szövegben kerül megemlítésre. (DARVASI LÁSZLÓ 2012: 8). A boszorkány és a boszorkányseprű is e mesék kihagyhatatlan szereplője. Valamint ugyanebben a szövegben szerepel a repülő perzsaszőnyeg, rajta a lobogó hajú Aladinnal, aki az Ezeregyéjszaka meséinek egyik kulcsfigurája. (DARVASI LÁSZLÓ 2012: 8).

A Pálcika-történetek szereplői beszédes nevekkkel rendelkeznek. A beszélő név elárul bizonyos információkat a szereplőkkel kapcsolatban: Gerbera Erzsébet – cirkuszi művésznő, akit a mutatvány alkalmával Fűrész úr felszeletel; Fűrész úr – aki, mint a neve is elárulja fűrészeléssel, szeleteléssel és aprítással foglalkozik; Vonó bácsi – pálcikahegedű-készítő mester, aki egy vastag bajszos, nagy hasú, kék kötényű, fúrge ujjú bácsika; Rosszaság Józsika – egy kisgyerek, akinek a csintalanságát hangsúlyozza a neve.

Az állatmesék legjellemzőbb szereplői is előfordulnak a pálcikázás feketeöves bajnokának szövegeiben. Találkozhatunk Süni vitézzel; a medvével; Villossal, a varjúval; Gyuszi Nyuszival, a salátafüggő nyúllal; Vaddisznó Gézával; Csípős Hajnalkával, a hattyúval és Zelóta Hápival, a kiskacsával.

Azonban felfedezhető némi hasonlóság Örkény István egyperces–novellái és Darvasi László Pálcika–meséi között. Ugyanis Örkény az ő egypercesében azt mutatta meg, hogy a hétköznapi tényeit, ha más közegbe helyezi, akkor milyen megdöbbentő hatást keltenek. A szövegek belső feszültségét az ellentétes minőségek gerjesztik. Az ellentett pólusok paradox, azaz ellentétes együttállása hozza létre a jellegzetes örkényi írásmódot és világszemléletet, pontosabban a groteszket. A groteszk esztétikai minőség; a komikumnak az a fajtája, amelyben a legszélsőségesebben ellentétes elemek egymás mellé kerülése, összekeveredése kelt nevetséges hatást. Az egyik elem minden esetben valamilyen riasztóan torz, csúnya, már–már félelmet, borzalmat keltő, míg a másik mulatságos, kedves, bájos komikus elemekkel vegyül össze. (www.eduline.hu).

Pálcika történeteiben is fellelhető maga a groteszk. A Repülő hátizsák című történetben az igazi repülő és a felszeletelt Gerbera Erzsébet egymás mellé állítása; a Görbe nagylábujj utca és a Pitypalaty tér azonos képen való ábrázolása; a Szuvas Manók és a fogkefék harca és megannyi más furcsaság megfér a könyv lapjain.

Tovább kutakodva Mészöly Miklós videoklipjeivel (videoclipjeivel) fedeztem fel némi hasonlóságot. Mészöly írásmódjára jellemző volt, hogy címszavakat jegyzett fel noteszébe, s ezekből a feljegyzésekből születtek a későbbiekben a szövegei. Forgatókönyvszerűek voltak ezek a feljegyzések, melyek még nagyobb szabadságot biztosítottak a szerző számára. Töredékműfajból táplálkozott, s ezek a cetlik, emlékeztetők, mint a közvetítés eszközei szolgálták számára. Írásait megelőzően szinte filmszinopszisokként formálódtak szövegei, melyből végül kikristályosodott maga a mű. Maga az írásmód, a regényszerkesztés, a cetlik általi szövegközi átjárók mellett Mészöly Miklósnál különös erővel bírt a képi beállítottság, a látványi jelleg és a film affinitása. Ennek nyomai már írásának korai időszakában is megmutakoztak. A játék és a színháték, a filmes technikák a szcénikusság látás– és formálásmódjának elemi meghatározói. (THOMKA BEÁTA 1995).

Pálcika szövegei mögött is érezhető ez a korábbi lejegyzések alapján történő írásmód. Magán a szövegeken való átjárás, a szövegek közötti kommunikációs háló, amely áthatja az egész könyvet. Lehet olvasni részleteiben is, de nem érdemes. Ugyanis az olvasót igazából úgy keríti hatalmába Pálcika, ha az egész könyvet folytatásosan olvassa, végigpálcikázza, mint egy regényt vagy az Esti Kornélhoz hasonlítható regényként is olvasható novellafüzárt. Részleteiben kissé darabosnak tűnhet a történet, pedig a rettenetes Fűrész úr csak Gerenda Erzsébet cirkuszi művésznőt szeletelte fel, a szöveget nem. Folytatásosan megfigyelhető Pálcika fejlődésén keresztül az idő múlása, az évszakok változása. Az újabbnál–újabb szereplők felbukkanása, illetve a régi szereplők újbóli megjelenése.

7. Pálcika nyelvén, azaz pálcikául

„Az irodalmi alkotás folyamatában az utolsó művelet a mű megfogalmazása, kidolgozása. Az író művészi eszköze a nyelv; ezért a nyelvi, stilisztikai elemek találó használatától függ, hogy a mű mennyire lesz művészi, s az olvasó részére mennyire lesz hiteles, szemléletes, hangulatos, illetve hatásos és élvezhető.” (LOSONCZ IVÁN 2001: 116).

A posztmodern irodalmi szövegekben a nyelv kifejező erejének korlátozottsága fokozottan jellemző. A hangnem és a beszédmód személyes lesz, a regionális sajátosságok és színezetek előtérben kerülnek és kifejeződnek, a történetiség és a szűkebb–tágabb helyi tradíciók is reflektorfénybe kerülhetnek. A posztmodern nyelvszemlélet diskurzusából eredően az irodalmi szöveg jelentése meghatározhatatlannak látszik, az újraolvasások és újraértelmezések a mű relativizmusát csaknem végtelenné növelik. Előtérbe kerül a szöveg poétikai megformáltsága. Az epikában a történet helyett szövegek újraírása, újraértelmezése, a szövegek közötti kapcsolatok keresése uralkodik. A felsoroltak mellett azonban ki kell emelni, hogy minden szövegnek megvan a maga stílusa, hiszen a stílus maga a kifejezés módja. A közlés stílusa a legtöbb esetben attól függ, hogy kihez szól, kit szeretne megszólítani az adott szöveg. (<http://enciklopedia.fazekas.hu/>).

Darvasi László szövegei egyszerű stílusban íródtak. Mindemellett azonban a mondatok, a szavak, a hangok célszerű alkalmazásával is el tudott érni egyfajta stílushatást, ugyanis ezek is rendelkeznek stiláris értékekkel. Esetünkben az egyszerű, köznyelvi stílussal az író csak a mondanivaló egyszerű, világos, szabatos és nyelvileg helyes megfogalmazására törekedett. A szövegekben leginkább a gyerekek nyelvezete, az ő nyelvi stílusuk köszön vissza. Igen sok esetben szándékos nyelvi hibákat ejt a szerző, amelyeket a következő sorban már javít is, azonban véleményem szerint ez a nyelvi és nyelvhelyességi játszadozás a legtöbb esetben indokolatlan és erőltetett. Ilyenek például: bálcikázás – pálcikázás, fahájas – fahéjas, gatszulkával – galuskával, rizlibizlivel – rizibizivel, grumplival – krumplival, hangemburgokkal – hamburgerekkel.

Darvasi szösszenetnyi szövegeiben nagyon sok a párbeszéd. A legtöbb esetben a szereplők egymás közötti párbeszédét írja le, azonban előfordul, hogy az olvasóval folytat párbeszédet a szöveg. Az olvasó bevonása, beemelése a szövegekbe leginkább az utolsó mondatban feltett kérdés alapján valósul meg. Mindemellett a párbeszédekben nagy előszeretettel alkalmazza a szerző a hiányos, a megszakított vagy a rövid mondatokat. Ezek a mondatok az írónak vagy magának a szereplőnek a felfokozott lelkiállapotát tükrözik, valamint a gyorsan pergő eseményeket és látványokat festi meg, tárja elénk maga a szöveg. A

köznyelvben is nagyon gyakran használjuk ezeket a mondatfajtákat s mivel ezek az olvasóhoz közel állnak, a legtöbb esetben emiatt alkalmazza őket tudatosan a szerzők. (LOSONCZ IVÁN 2001).

A Pálcika dialógusaiban nagyon sok esetben alkalmazza Darvasi László a szlenget. Ez is egy eszköze annak, hogy az olvasótáborhoz stílusban és beszédmódban közelebb kerüljenek a szövegek. Hiszen a szleng alkalmazása az irodalmi szövegekben merész vállalkozás, azonban nem hiba. Sőt a kortárs szerzők szövegeiben egyre többször találkozhatunk vele. Pálcika is nagyon gyakran használja például a rendben helyett, az okézsoké szót; a zsúfolt helyett a zszifi–zszufi kifejezést; a kövér helyett a digi–dagi ikerszót és hasonlókat.

Hasonlóan frappáns megfogalmazásokban, a nyelvi eszközök közé, mögé bújtatva főhősünk nagyon fontos dolgokat közöl velünk. Hangsúlyozni próbálja és lehetséges megoldásokat nyújt a XXI. században élő ember mindennapi problémáira. Ő játékosan, a palacsintaevésen és a palacsintaízlésen keresztül szeretné megértetni velünk, hogy nehéz az ízléseken kiigazodni. Hiszen az, hogy én a lekváros palacsintát kedvelem a legjobban nem jelenti azt, hogy mindenkinek az kell, hogy legyen a kedvence. „Nem vagyunk egyforma tőklabdák – mondja Pálcika –, akkor az ízlésünk miért lenne ugyanolyan?” (DARVASI LÁSZLÓ 2012: 102).

Felhívja figyelmünket a belső értékek fontosságára, ugyanis szerinte „ha valakit szeret egy pálcika, azt a görcseivel együtt szereti, még ha a görcsöket nem is annyira szereti”. (DARVASI LÁSZLÓ 2012: 15). Nagyon gyakran esünk abba a hibába, hogy csakis a külsőségekkel foglalkozunk, holott a belső értékek sokkal fontosabbak. Hiszen a külső szépség múlandó, de a belső szépség az örökké megmarad. Lehet, hogy minden pálcika arról álmodik, hogy díszes kerítésléc legyen belőle, de a mi Pálcikánk ettől bölcsebb és előrelátóbb, mert ő felteszi magában a kérdést: „Egyébként is, ki tudja, hogy az a díszes kerítés kit vagy mit őriz abban a házban.” (DARVASI LÁSZLÓ 2012: 51).

A horgolótű és a kötőtű megkülönböztetésének képessége által emeli ki a főhős az idősebbek tiszteletének fontosságát. S mindemellett a saját apró termetét figyelembe véve, mondanivalója annál nagyobb igazságértékkel rendelkezik. Éppen ezáltal hangoztatja, hogy bármilyen kis porszemek is vagyunk mi emberek a hatalmas világunk térképén, mindannyian ugyanolyan fontosak vagyunk. Hiszen mindenki önmaga miatt fontos, és a saját maga által képviselt értékek miatt. „Mindenki tud valamit, amit a másik nem tud, ezért nem szabad irigykedni” (DARVASI LÁSZLÓ 2012: 65).

A csúfolódás kétirányú magatartás, legalább két ember kell hozzá, amelyek közül az egyik a csúfolódó, a másik a kicsúfolt. Pálcikát is nagyon sokszor kicsúfolták, kigúnyolták

apró, vékony termete miatt. Ilyenkor mindig nagyon elszomorodott és fűrészporos könnyek jelentek meg pálcikaszemében. „Ki szereti, ha csúfolják, gúnyolják a neve miatt?! Vagy a származása miatt?! Vagy a füle miatt?!” (DARVASI LÁSZLÓ 2012: 71).

A képmutatás az egyik legvisszataszítóbb emberi tulajdonság. Pálcika a hasonlóság és különbözőség kapcsán jutott erre a következtetésre. Ő így fogalmaz: „Az emberek is néha mennyire hasonlítanak egymásra! Csakhogy az egyik jó lélek, a másik meg mogorva dudva. De lehet, hogy éppen a mogorva, a barátságtalan ember a jó, aki meg mindig mosolyog és kedveskedik, az önző alak, és magának akar jót.” (DARVASI LÁSZLÓ 2012: 74).

A Pálcikáról szóló szövegek írásmódja is a megszokottól eltérő. Kissé az SMS-írásmód felé hajlik. Ugyanis nagyon gyakran alkalmaz jeleket és számokat is az írás folyamán, mint például: 4edjére, 3szor, 2felé, 5 és félfelé.

8. Pálcikázva a pálcikaképek világában

A *Mi a posztmodern?* című fejezetben már szó esett az intermedialitás szó fogalmáról. Megállapítottuk, hogy gyakori jelenség a posztmodernben. Az intermediális helyzetben két médiumforma érvényesül, és kommunikál egymással. Ilyen helyzetben például a film és az irodalom kommunikációjáról van szó. (<http://idegen-szavak.hu/>).

Azonban én ebben a fejezetben nem csak a film és az irodalom kapcsolatára szeretnék kitérni, hanem szó lesz még a könyv illusztrációról, a szöveg és a képek kapcsolatáról, a rajzfilmekről, a filmekről és az animációs játékokról is.

Az illusztráció latin szó, amelynek jelentése: megvilágít. (<http://idegen-szavak.hu/>). Azonban ez magában foglalja/foglalhatja a szemléltetés és a képi megjelenítés jelentést is. Az illusztráció minden esetben a szöveg szolgálatában áll, azonban a posztmodernben külön szöveggént tekintünk rá. A képek szerves tartozékai a könyvnek és a cselekmény optikai alátámasztására szolgálnak. Célja, hogy a szöveg ébresztette illúziót és hangulatot erősítse, valamint határozottabb formában állítsa elénk.

Pálcika képi megjelenítése, megtestesülése leginkább a kisgyermek emberábrázolásához hasonlítható. Mi sem támasztja ezt jobban alá, mint Kosztolányi Dezső Fánika című novellájának a következő idézete: „Íróst játszottunk, iskolát. Embereket rajzoltunk óriási fejjel, hegyes pocakkal, gyufaszál-lábakkal, s apám színes írónjaival színeztük ki.” (KOSZTOLÁNYI DEZSŐ 1972). Ugyanis ha azt mondanánk egy kisgyereknek rajzolj le egy bácsit, akkor ő az ismert mondóka mintájára: „Pont, pont, vesszőcske, készen van a fejcske. Kicsi nyaka, nagy a hasa, készen van a török basa!” (<http://mondokak.net/>) – először kerekítene egy kisebb kört, ami lenne a fej, abban két kis pontot, ami a két szem szerepét töltené be, majd egy vonalat, ami lenne az orr és egy görbe egyenest, ami a száját képviselné. Tovább haladva has vagy lenne, vagy nem, az egyszerűbb változatban csak egy vonal képviselné a törzset, mely legalul két részre osztódna, ami lenne a két láb, s a törzs közepe táján, keresztben egy egyenes, ami a két kéznek felelne meg. Így néz ki gyerekszemmel egy ember, s nagyon hasonló ehhez a szemléletmódhoz a mi Pálcikánk is. (6. MELLÉKLET) A színezés stílusa is leginkább a kisgyermek festésmódjára emlékeztető, ugyanis a legtöbb esetben nincsenek kitöltve a felületek, vagy túlszalad a vonalon a színezés. (6. MELLÉKLET) Azonban a mi Pálcikánk miben több mint egy egyszerű pálcikaember? Hát abban, hogy nála elmaradhatatlan elem a bumbi orrú nagy bakancsa és a haja (ami a szövegből kiderül, hogy vörös színű, azonban ez nem mindig kivehető a képi ábrázolás folyamán).

Azonban az illusztrálás során nem csak Pálcika alakja hasonlít leginkább a gyerekrajzokhoz, hanem az összes többi szereplő is, beleértve a tárgyakat is. Az egyszerű formák a jellemzőek, a találékony megoldások, a fontosabb elemek színesek, a mellékesek fekete–fehérek vagy szürkék, és egyes szereplők mellett gondolatfelhőkben hangutánzó szavak is találhatóak. Érdekes utca- és térnevekkel is találkozhatunk a szöveg folyamán, ilyenek a Pitypalaty tér, Hapcizz velem utca, a Görbe Nagylábujj utca és a Pálcika utca. Tehát egy egyéni motívumkészlet jellemzi a szövegek illusztrációit és az élményekhez tapadó asszociációk sűrítése, valamint a változatos ábrázolásmód. Több helyen is megfigyelhető a cselekvés ábrázolása mozgásfázisokban, az érzelmek által meghatározott arányok, a formák szétbontása és a vertikális perspektíva. Számomra az illusztrálás szempontjából a legérdekesebbek a Más bőrében szöveghez társuló képek voltak, amikor is apró főhősünk próbál azonosulni a nyuszi-, a mókus-, a tölgyfa-, a kerékpár- és Zelóta Hápi külalakjával.

A rajzfilm minden gyermek és felnőtt alapvető kulturális élménye. Pálcikával kapcsolatban is rábukkantam egy rajzfilmre, amelyben a főhős fehér–fekete mintázatban pompázik óriási piros szájjal. S abban a részletben, amelyikben legjelentősebb Pálcika szerepe éppen fogszabályzót kap. Némi didaktikusságot véltem felfedezni magában a rajzfilmben, ugyanis az első pillanatban a fogszabályzó látványától elborzad Pálcika, azonban később megbarátkozik vele s egészen jól, valamint állandóan viseli. A célközönség legnagyobb része is kénytelen fogszabályzót viselni s ennek a ténynek az elfogadását próbálja megkönnyíteni a kicsit sem hétköznapiak nevezhető rajzfilm.

A játék a gyermek alapvető szükségletei közé tartozik. A XXI. században azonban leginkább a számítógépes játékok közkedveltek. Ugyanis napjainkban a gyerekek mindinkább egy virtuális térben élnek, amelyben virtuális barátokra tesznek szert. Ugyanis a világháló megszüntette, pontosabban eltüntette azokat a térbeli határokat, amelyek a korábbiakban megakadályozták a nagy távolságokon átívelő barátságokat. Pálcikaemberek címszó alatt igen sok animációs játék megtalálható a világhálón. Számomra ez is azt bizonyítja, hogy a pálcikaember alak szimpatikus és közkedvelt a gyerekek körében. Mindemellett törékeny alakját figyelembe véve igen nagy tettek hajt végre s hősként viselkedik, kardozik és harcol ezekben a játékokban. Íme néhány példa ezekre a játékokra: <http://jatekszinkron.hu/palcika-ember-maszkalos-kalandjai/> és <http://www.kisjatek.hu/palcika-kalandjai-3-online-ingeny-jatek.html>.

Intermediális helyzetet fedeztem fel még Pálcika szövegei és a filmek között is. A filmes világ egyik klasszikusát emelném ki a többi sorából, amely nem más, mint a Stan és Pan. Ezt a filmet nem annyira Pálcika vagy a pálcikaember megjelenése miatt tartottam fontosnak

megemlíteni, mint inkább a Pálcika szövegek mögött meghúzódó társadalmi problémák miatt. Ugyanis a XXI. században igen jellemző, hogy az ember többsége számára mellékesek a belső értékek és csak a külsőségekre fektetnek hangsúlyt. Ebben a filmben is a kövér és a sovány ember ellentétes figuráján és szerepmegformálásán van a fő hangsúly. Stan a vékony, tutyimutyi, együgyű figura, míg vele ellentétben Pan a kövér, agilis és mérges társa. Kettejük szerepsémájának a lényege azon alapult, hogy a gyermekien naiv Stan mindig jót akart, azonban általában ez balul sült el, míg a fölényes Pan is nagyképúsége és hatalmas önbizalma ellenére szintén mindig pórul járt. Stan volt a sovány figura, míg Pan az ellentéte, igen természetes alak volt. Éppen emiatt állítható párhozamba Pálcika és Kisgömböc alakjával, valamint a XXI. századi emberideállal.

9. Gömböcködés, avagy hogyan kerül a Kisgömböc Pálcika világába?

Pálcika világa azonosítható a XXI. századi világszemlélettel, mely szerint csak az a jó, melyet az uniformizálódott világunk jónak minősít. Pontosabban csakis azok felelnek meg ennek a világnak, akik vékonyak és csinosak, ugyanis a tipikus Barbie–baba forma a menő, akiknek mindig jól áll a hajuk, akik a legdivatosabb ruhákban és cipőkben járnak. Mindemellett legalább három idegen nyelvet beszélnek, van egy jólfizető munkahelyük és minden este edzőteremben tornáznak, hogy levezessék az egész napos stresszt és feszültséget. Aki nem tud ezeknek az elvárásoknak megfelelni, arra nem fordítanak figyelmet s szépen lassan eltűnik a süllyesztőben.

A mese főszereplője, Kisgömböc éppen egy azok közül, akik a süllyesztő peremén táncolnak. Hiszen már az elnevezés is beszédes és még inkább kiemeli azt, ami mindannyiunk számára egyértelmű és világos. Vizsgáljuk meg egy kicsit jobban, hogy honnan is indult el a Kisgömböc története?!

A *kis gömböc* című népmese a vajdasági népmesék sorában nem található meg, a magyar népmesék között azonban kimagasló helyet foglal el. A legkorábbi gyűjtési adatok szerint azonban nem *A kis gömböc*, hanem *A falánk szörny* cím alatt vált ismertté ez a mese. (BERZE NAGY JÁNOS 1957). A *kis gömböc* című népmese megtalálható a Magyar Népmese–katalógusban is (KOVACS ÁGNES–BENEDEK KATALIN 1990) és a Világ Népmese–katalógusban is (UTHER, HANS–JÖRG 2004), mindkét helyen a 2028B^x szám alatt, s érdekes megfigyelni, hogy a fabula köré épülő szűzsé hogyan változott meg időközben. A különféle időszakokban végzett gyűjtések összehasonlítása során megfigyelhető, hogy hogyan formálódik a szűzsé, s miként változik, bővül ki a történet. Ezirányú kutatásom során egy fajta időbeli rendetlenséget véltem felfedezni a történetben, ugyanis míg külső megfigyelőként tapasztalható az idő előrehaladása, hiszen a gömböc egymás után, szabályos sorrendben kapja be, nyeli el a szereplőket, addig a már bekapott szereplők szemszögéből egyfajta álló, pangó idő figyelhető meg, mindaddig míg a gömböc leszakadása be nem következik, s el nem kezd gurulni. A zsinag elszakadása előtt azonban szinte megelevenedik a mesét olvasók/hallgatók előtt a gömböcnek egy fajta ingaszerű mozgása, mely kezdetben mint egy harang, halálharang előre és hátra mozog. Ahogy telik a gömböc, s növekszik a tömege az ingaszerű mozgás egy ringlispilszerű forgássá változik, majd elszakad a zsinag, s gurulni kezd. A gurulás folyamán fokozatosan növekszik a gömböc belső ürtartalma, s egyre „nagyobb férőhellyel” rendelkezik. A mese ezen szakaszában egyre gyorsabb lesz a cselekmény tempója, fokozódik a ritmus. Ekkor már a gömböc szinte nem is

egy gömbre, mindinkább egy zsákra hasonlít, s egészen addig növekszik, míg el nem érkezik a mese csúcspontjához, a kis kanászlegényhez, akinek a bicskája véget vet a gömbök pusztításának, s aki végez az eddig szunnyadó szörnyként padláson pihenő gömböccel.

Nyelvtörténeti (etimológiai) szempontból megállapítható, hogy a *gömbök* szónak a „véreshurka töltelékével töltött disznógyomor” (KISS LAJOS 1976) jelentés mellett van egy olyan magyarázata is, hogy „gömbölyű, alacsony termetű ember” (KISS LAJOS 1976). Az első jelentésmagyarázat tehát *A kis gömböc*höz tartozik, hiszen a népmesei kis gömbök nem más, mint egy disznósajt, ha nagyon leegyszerűsítjük a jelentéstartalmat. Azonban kutatásom során találtam példát a második jelentésmagyarázatra is, ugyanis Guy de Maupassant *A gömbök* című novellájában a novella címadó szereplőjét Gömböknek hívják, s az elnevezés nem másból, mint a hölgy gömbölyded formájából ered. (MAUPASSANT, GUY DE 1973). Ezt a novellát Kosztolányi Dezső fordította le magyar nyelvre, s ha megvizsgáljuk az eredeti francia címet, ami a „Boule de suif”, s annyit jelent szó szerinti fordításban, hogy „faggyú gömb, faggyú labda”, akkor máris érezhető a Kis gömbök című magyar népmese hatása a fordítóra, aki ez által próbálta hangsúlyozni a címadó hölgy kerekded formáját.

Nyelvtörténeti szempontból vizsgálva a gömböt, mint mértani testet is megtalálhatjuk, mégpedig a következő megfogalmazásban: “Mértani test, amelynek minden felületi pontja egyenlő távolságra van a középponttól” (KISS LAJOS 1976). A gömbgeometria a tér meghajlíthatóságának szép példázata, hiszen ez által tud megvalósulni s létrejönni az a görbített tér, amelyben az egyébként más és más időkben és/vagy terekben élt vagy élő emberek is kapcsolatba léphetnek egymással. A gömbforma ugyanis végtelen. A gömb a nem euklideszi geometria kiindulópontját jelentette/jelenti, ugyanis mint már etimológiai szempontból is említésre került minden pontja egyforma távolságra helyezkedik el a középponttól. A gömb végtelensége pedig egy térbeli és időbeli meghatározatlanságot jelent, ami a mesében is szépen megfigyelhető, hiszen a mesében megjelenő idő ugyancsak végtelen. (HOFSTADTER, D. R. 1999).

Említettem, hogy a gömb egy mértani test, azonban a legújabb magyar kutatások eredménye, hogy kialakítottak egy új matematikai formát, ami a Gömbök nevet kapta. A Gömbök egy konvex, homogén háromdimenziós test, melynek specialitása, hogy összesen két – egy stabil és egy instabil – egyensúlyi helyzete van. A Gömbök a kettős egyensúly térbeli megjelenítésének tekinthető, pontosabban a két pólus nem létezhet egymás nélkül, a hozzájuk rendelhető sovány és kövér tartományok egymásba fonódva képesek egyensúlyt teremteni, hasonlóképpen a ying–yang elméletéhez, mely szerint a világ egy egységes egész –

esetünkben a Gömböc – és ez nem másnak, mint a két ellentét egyenlő arányának a következménye. (<http://www.gomboc.eu/>).

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül az Escher féle szintláncolatok kérdését gömböc témában sem, hiszen nagyon is nyomon követhető az a tény, hogy mindig van egy felette lévő szint, ami a nagyobb “realitású” szint és mindig van egy alatta lévő, “képzeltbelibb” szint. “A kis gömböcben” ez a képzeltbeli szint a gömböc belsejében megtalálható tartalom, míg a gömböc maga képezi a reális, valóságos szintet. A reális valóságot, amit mint a földgolyó és az élet kerek(ded)ségét is értelmezhetjük, Van Gogh szerint ugyanis “Valószínűleg az élet is gömbölyű”. (HOFSTADTER, D. R. 1999).

A különbség egy Escher-rajz és a nem euklideszi geometria között abban rejlik, hogy a nem euklideszi geometria valóságra, kézzel fogható dolgokra ad logikus magyarázatot, míg az Escher-rajzok esetében szükségünk van a saját képzeltvilágunk megelevenedéséhez, hogy értelmezni tudjuk az alkotást. Escher alkotásaival arra sarkallja a megfigyelőt, hogy megtörve a logika szellemét át tudja adni magát a fantázia világának, s felvéve az alkotás ritmusát szárnyallni tudjon. Valamint érdemes fontolóra venni a következő tény, hogy ha már a képzeltünk világában járva elemezzük az escheri alkotásokat, mi lenne akkor, ha az alkotás valamely elemét elmozdítanánk, más pozícióba helyeznénk vagy egyszerűen eltávolítanánk?! A keletkező űrt abban a pillanatban pótolni kell, s az alkotás átrendeződik, az elemek újraszerveződnek, hiszen ha egy elem elmozdul, akkor a többi elem vele együtt mozdul s máris új alkotás születik. A forma, a szerkezet, a kompozíció a végtelenségig folytatódhat, folytatható s éppen emiatt soha nem tudjuk elérni a teljesség szintjét. (HOFSTADTER, D. R. 1999).

10. A felmérés módja és az eredmények ismertetése

Közismert tény, hogy a XXI. században a külsőségek és a kinézet sokkal jobban befolyásolja a rólunk kialakított véleményt, mint a belső értékeink. Darvasi László Pálcika meséiben a sorok között szintén megbújik ez a szemléletmód, s én arra voltam kíváncsi a gyerekekkel végzett kutatásom során, hogy ők felfedezik-e ezt a jelenséget?!

Fő célom elsősorban az volt, hogy a tanulóknak bemutassam Pálcika variábilis személyiségét. Két csoportra osztottam a kisiskolásokat, az egyik csoport csak a történeteket hallgatta meg, míg a másik csoport számára a szövegek mellé az adott történethez társuló illusztrációt is bemutatam. Négy történetet vittem el nekik, amelyeken keresztül ráhangolódhattunk közös erővel Pálcika világnézetére, szemléletmódjára. A Pálcika bemutatkozik című történetben egy általános képet kaptunk Pálcika kinézetéről. A szöveg meghallgatása után meghallgattam a spontán reakciókat, majd kérdéseket intéztem a tanulókhöz. Ugyanígy jártam el a Csúfolódás, a Kisgömböc dühös és a Pálcikaország történetekkel kapcsolatban is. Majd ezután fogalmazást írtam a kisdíákokkal Pálcika címmel. A tanórákhoz kapcsolódó óravázlatok az 1. és 2. mellékletben megtalálhatók.

Két iskolában jártam. A péterrévei Samu Mihály Általános Iskolában a harmadikos és negyedik tanulókkal írtam fogalmazásokat, valamint a szabadkai Majsai Úti Általános Iskolában a negyedik tanulókkal végeztem el ugyanezt. Közel 150 kisdíák fogalmazását olvastam, javítottam és elemeztem.

Nagyon érdekes volt számomra megfigyelni azt, ahogyan a tanulók reagáltak a posztmodern szövegekre. Az első szöveg meghallgatása után csak félve tettek megjegyzéseket, halkán merték kimondani, amit gondoltak. Azonban miután megtapasztalták, hogy a válaszaik helyesek, pontosabban megtapasztalták azt a szabadságot, amelyet ezek a szövegek biztosítottak számukra, felnyílt a gyermeki képzelőerő kincses ládája és jobbnál–jobb, merészebbnél–merészebb ötletekkel álltak elő. Ennek köszönhetően a fogalmazások nagyon jól sikerültek. Sokszíniúen és változatosan fogalmazták meg a tanulók azt a társadalmi, azonban nevezhetném akár össznépinek is a problémát, amelyek ezek a szövegek és a XXI. századi személybírálóat mögött meghúzódik. Sok esetben foglaltak bele saját, személyes élményt a fogalmazásokba, gyakran találkoztam a kicsúfolás rossz élményének leírásával, egyesek ragaszkodva a valósághoz, próbálták ötvözni a hétköznapi és a szövegekben szereplő szituációkat, míg mások teljesen elrugaszkodva a valóságtól, kizárólag a képzeletükre hagyatkoztak.

Még egy nagyon izgalmas dolog történt a felmérés alkalmával. Ugyanis azokban az osztályokban, ahol csak a szövegeket olvastam fel, s az illusztrációs képeket nem mutattam be a kisdíákok közül szinte mindenki illusztrálta a saját fogalmazását. S a rajzokon hangsúlyozzák a tanulók a pálcikaság és gömböcség látványbeli különbségeit. Sok esetben gondolatfelhőben még néhány hangutánzó vagy hangulatfestő szóval is kiegészítették és valóságosabbá tették a kialakult, lerajzolt helyzetet. Ez a jelenség is alátámasztja az intermedialitás fogalmát, amelyet már a Mi a posztmodern fejezetben kifejtettem bővebben.

Három fogalmazást csatoltam a dolgozatomhoz, ezek a 3-as, 4-es és 5-ös mellékletben elolvashatóak.

11. Véggövetkeztetések

A Gömböchöz kapcsolódó eszmefuttatásom meg is adja a választ arra a kérdésre, hogy miért is haragszik a Kisgömböc Pálcikára. Ha egyáltalán lehet ezt az érzést haragnak nevezni, mert véleményem szerint ez esetben pusztán irigységről van szó. Hiszen Pálcika alakilag, formailag tökéletesen eleget tesz a környezet elvárásainak, s mindemellett nem kell esténként korgó gyomorral álomra hajtania a fejét, míg Gömböcünk a sikertelen nekifutások következtében egyre éhesebb, kerekesebb és dühösebb lett. Pálcika világában minden pálcika volt, ahol a kerekded formákra nem néznek jó szemmel. Tökéletes példa ez a rövid kis történet arra, hogy megfigyelhessük, hogyan találkozik egy történetben a népi kultúra a posztmodernnel. Véleményem szerint ez a találkozás, ennek a két jelenségnek, két kultúrának a találkozása ez esetben parodisztikus formát ölt. Leegyszerűsíthető ez a helyzet, ha csak úgy nevezem a jelenséget, hogy a disznósajt szerepe a XXI. században. A dolgok átértelmeződésének, újraértelmeződésének köszönhető mindez, hiszen a népi kultúra, a népszokások a maguk korában nagyon szép hagyományként éltek, a mai korban azonban sok esetben nevetségessé válik, ha valaki még igazán fontosnak tartja ezt és ápolja őket.

Arra a kérdésre, hogy ki is Pálcika valójában, egyértelmű választ kaptam, ugyanis minden jel arra utal, hogy leginkább a kisgyerekekhez áll közel, úgy gondolkodásban, mint viselkedésben. A nemét pontosan nem ismertette megálmodója, erre vonatkozó utalásokat a könyv folyamán nem találtam. Apró főhősünk különböző alakváltozásait is megfigyelhetjük kalandos pálcikázása folyamán, hiszen egyik pillanatban a rádió antennája helyett antennává válik, a másik szövegben már kishídként segíti a hangyák átkelését, de lehet ő a sün tüskéinek valamelyike, vagy akár mindegyike is. Metamorfózisa kétségkívül több fázisban is jelen van a róla szóló szövegekben. Műfajilag a legtöbb helyen meseként azonosítják őket, én azonban inkább a szöveg szót alkalmaznám rájuk. A kijelentésemet a vizsgálódásaim eredményeire alapoznám, miszerint Darvasi ezen írásai hasonlítanak kicsit Örkény egyperceseihez, kicsit Mészöly videoklipjeihez, kicsit a mesékhez, azonban mindegyik műfajhoz amennyire hasonlítanak, annyira ki is lógnak belőle. Ezért maradnék én a szöveg megnevezésnél. Pálcika nyelvhasználata egyértelműen a XXI. századi gyerek nyelvhasználatával azonos. Ez is az egyik oka annak, hogy a tanulók nagy érdeklődéssel hallgatták a főhőséről szóló szövegeket. Az írásmód, pedig az sms írásmódhoz hasonlítható leginkább. Az intermediális helyzet egyértelműen kimutatható a Pálcika szövegekkel kapcsolatban. Hiszen kimutatható az intermediális kapcsolat a filmek közül a Stan és Pan-nal, a rajzfilmek közül a Pálcika fogszabályzójával, valamint a Pálcikával kapcsolatos animációs játékokkal is. Az könyvben

szereplő illusztrációkra pedig tekinthetünk külön szöveggént is. Kisgömböc bekerülésével a történetben megfigyelhető az interdiszciplináris helyzet, amely alapján kapcsolatba hozható a matematikával, a képzőművészettel és magával az irodalommal is.

Neveléstudományi szempontból is elemezhetőek ezek a szövegek. Ugyanis a legtöbb történet mögött megbújik egy kis nevelői szándék, ami nem is baj. Hiszen az, hogy Pálcika a Szuvas Manók ellen indít hadjáratot az egész rokonságának közreműködésével arra akarja felhívni az olvasók figyelmét, hogy milyen fontos is a fogmosás. Azonban egyik másik szövegben a didaktikusság kicsit túlszaladt a maga keretein. Gondolok itt a Szerelmes Takarítás című történetre, ahol maga a takarítás vallja be a főhősnek, hogy eltekintve attól, hogy Pálcika nem szeret takarítani, a takarítás nagyon szereti őt. A túldidaktikussága ezeknek a szövegeknek, a túlzásba vitt nevelői szándék elveszi az olvasótól azt a varázslatot, amit Pálcika egyébként megteremt/megteremtett.

Az én pálcikázásom eddig terjedt ki, azonban korántsem merítettem ezzel ki minden elemzési és kutatási lehetőséget ezekből a szövegekből. További kutatási lehetőségek lehetnek még a témával kapcsolatban a szereplők, mint külön egyéniség elemzése, valamint a szövegek nyelvi vonatkozásaival is érdemes lenne részletesebben foglalkozni.

12. Felhasznált irodalom

Kiadások:

1. DARVASI László 2012. *Pálcika, ha elindul*. Magvető Kiadó, Budapest
2. KOSZTOLÁNYI Dezső 1972. *Kínai kancsó*. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest
3. MAUPASSANT, Guy de 1973. *Gyöngy kisasszony*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest
4. WEÖRES Sándor 1975. *Egybegyűjtött írások*. Magvető Könyvkiadó, Budapest

Irodalom:

1. BERZE NAGY János 1957. *Magyar népmesetípusok I.* Baranya Megye Tanácsának Kiadása, Pécs
2. BETTELHEIM Bruno 2011. *A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek*. Corvina Kiadó, Budapest
3. BOLDIZSÁR Ildikó 2010. *Meseterápia*. Magvető Kiadó, Budapest
4. BÓKAY Antal 2006. *Bevezetés az irodalomtudományba*. Osiris Kiadó, Budapest
5. FORGAS, Joseph P. 1989. *A társas érintkezés pszichológiája*. Gondolat Kiadó, Budapest
6. FÚZFA Balázs 2012. *Mentés másként*. Pont Kiadó, Budapest
7. GENETTE, Gérard 1996. *Transztextualitás* (Fordította Burján Monika). Helikon, 1996, 1–2. sz., 82–90.
8. HANS-JÖRG Uther 2004. *The types of international folktales*. Suomalainen Tiedeakatemia Academia Scientiarum Fennica, Helsinki
9. HOFSTADTER, D. R. 1999. *Egybefont Gondolatok Birodalma*. Typotex Kiadó, Budapest
10. HÓZSA Éva 2003. *A novella új neve*. Forum Könyvkiadó, Újvidék
11. KÁDÁR Annamária 2012. *Mesepszichológia*. Kulcslyuk Kiadó, Budapest
12. KISS Lajos (szerk) 1976. *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára 1–3*. Akadémiai Kiadó, Budapest
13. KOVÁCS Ágnes, BENEDEK Katalin 1990. *A magyar formulamesék katalógusa*. MTA Néprajzi Kutató Csoport, Budapest
14. LOSONCZ Iván 2001. *Anyanyelvi kézikönyv*. Forum Könyvkiadó, Újvidék
15. NAGY Emese, NAGY Emília Tünde, NAGY Mária, PÁDÁR Éva (szerk) 2006. *Alapismereti kislexikon általános iskolásoknak*. Pannon–Literatúra, Kisújszállás
16. NAGY Olga 2002. *Erdélyi cigány mesék*. Terebess Kiadó, Budapest

17. NÉMETH Zoltán 2012. *A posztmodern magyar irodalom hármas stratégiája*. Kalligram Kiadó, Pozsony
18. SEBŐK Zoltán 2003. *Élősködő kultúra*. Kalligram Kiadó, Pozsony
19. THOMKA Beáta 1995. *Mészöly Miklós*. Kalligram Kiadó, Pozsony
20. PROPP, V. J. 2005. *A mese morfológiája*. Osiris Kiadó, Budapest

Internetes források:

1. <http://www.gomboc.eu/hu/site.php?menuId=2> 2013.05.30.
2. <http://idegen-szavak.hu/illusztr%C3%A1ci%C3%B3> 2013.06.04
3. <http://idegen-szavak.hu/intermedi%C3%A1lis> 2013.06.04.
4. http://www.kislexikon.hu/metamorfozis_a.html 2013.06.04.
5. <http://idegen-szavak.hu/interdiszciplin%C3%A1ris> 2013.06.04.
6. <http://szegedcafe.hu/2013/05/13/palcika-ha-elindul/> 2013.06.05.
7. <http://enciklopedia.fazekas.hu/irodalom/Posztmodern.htm> 2013.06.05.
8. <http://www.kisjatek.hu/palcika-kalandjai-3-online-ingeny-jatek.html>. 2013.06.05.
9. <http://jatekszinkron.hu/palcika-ember-maszkalos-kalandjai/> 2013.06.05.
10. <http://mondokak.net/mondokak/219-pont-pont-vesszocske.html> 2013.06.06.
11. <http://epa.oszk.hu/00000/00016/00030/971004.htm> 2013.06.07.
12. <http://prae.hu/prae/articles.php?aid=4785> 2013.06.07.
13. <http://www.revizoronline.com/hu/cikk/4041/darvasi-laszlo-palcika-ha-elindul-akkor-aztan-zsupsz/> 2013.06.07.
14. <http://meseutca.hu/2012/05/09/darvasi-laszlo-palcika-ha-elindul-akkor-aztan-zsupsz/> 2013.06.07.
15. <http://www.kislexikon.hu/groteszk.html> 2013.06.08.
16. <http://www.eduline.hu/segedanyagtalalatok/letolt/3588> 2013.06.08.

13. Mellékletek:

1. Melléklet

ÚJVIDÉKI EGYETEM
MAGYAR TANNYELVŰ TANÍTÓKÉPZŐ KAR
SZABADKA

Óravázlat

TANTÁRGY:

Magyar nyelv

TÉMA:

Pálcika – fogalmazás

MENTOR:

DOC. DR. VUKOV RAFFAI ÉVA

PROF. DR. HÓZSA ÉVA

HALLGATÓ:

KULCSÁR SAROLTA

IV. ÉVFOLYAM

SZABADKA, 2013

I. ÁLTALÁNOS ADATOK	
<i>Iskola, osztály és tagozat:</i>	
<i>Dátum és az óra megtartásának ideje:</i>	
<i>Hallgató:</i>	Kulcsár Sarolta
<i>Osztálytanító:</i>	
<i>Vezetőtanár:</i>	Dr. Vukov Raffai Éva Dr. Hózsa Éva

II. ÁLTALÁNOS MÓDSZERTANI ADATOK	
<i>Tantárgy:</i>	Magyar nyelv
<i>Téma:</i>	Fogalmazásírás
<i>Tanítási egység:</i>	Pálcika
<i>Feladatok:</i>	<p><i>Oktatási feladatok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Hangulatkeltés – A szövegekkel (mesékkel) való megismerkedés – A fogalmazás megírása – Szókincsbővítés – Íráskészség fejlesztése – Önkifejezés fejlesztése <p><i>Nevelési feladatok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Rendszerességre való nevelés – Kötelességtudatra való nevelés – Esztétikai nevelés <p><i>Funkcionális feladatok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Fantázia fejlesztése – Kreativitás fejlesztése – Megfigyelőképesség fejlesztése – Emlékezőképesség fejlesztése

	<ul style="list-style-type: none"> – Beszédkészség fejlesztése – Logikus gondolkodás fejlesztése
<i>Óratípus:</i>	Új anyagot feldolgozó óra
<i>Tan- és segédeszközök</i>	Mesék, pálcika, lumballon, marker, ping-pong labda, vörös fonál, gyurma
<i>Munkaforma:</i>	Frontális munkaforma Egyéni munkaforma
<i>Tanítási módszerek:</i>	<p>1. Verbális – textuális módszerek</p> <p>Szóbeli közlés:</p> <p>Monológ: magyarázat mesélés</p> <p>Dialógus: beszélgetés</p> <p>2. A gyerekek önálló munkája</p>
<i>Korreláció:</i>	előző ismeretek magyar nyelvből, környezet
<i>Tankönyv:</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Darvasi László (2012): Pálcika, ha elindul akkor aztán zsupsz! Magvető Kiadó, Budapest
<i>Irodalom:</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Czékus Géza (2005): A természetismeret– tanítás módszertana. MM.Print Nyomda, Szabadka
<i>Tanóra helyszíne:</i>	Tanterem

III. AZ ÓRA SZEREKZETE

1. Bevezető (előkészítő) rész (15 perc):	<ul style="list-style-type: none"> • Motiváció • Célkitűzés
2. Központi rész (15 perc):	<ul style="list-style-type: none"> • A fogalmazás megírása
3. Befejező rész (15 perc):	<ul style="list-style-type: none"> • Az órán megírt fogalmazások felolvasása és elemzése • Értékelés

IV. AZ ÓRA MENETE	
Az óra részletes menete	Didaktikai és módszertani megjegyzések
BEVEZETŐ RÉSZ (15 perc):	
<p>– Sziasztok! Kedves gyerekek, a mai órán együtt fogunk dolgozni. Az én nevem Kulcsár Sarolta.</p> <p>–Egy szabályt kell betartani az óra folyamán, ami pedig a következő lenne: Ha mondani szeretnél valamit, magasba emeled a kezed s amikor szót kapsz, akkor beszélhetsz szabadon!</p> <p>–A mai órát egy találós kérdéssel kezdjük! Figyelj nagyon! „Pálcikák laknak egy skatulyában, Könnyen lobbanó piros sapkában, Ha végig húzod őket a doboz oldalán, Gyorsan elillannak, mint a szalmaláng! Mi az?” (<i>Gyufa</i>) – MELLÉKLET 5</p> <p>–Hogyan nevezi meg a találós kérdés a gyufákat, hogy ne mondja el a megoldást? (<i>Pálcikának nevezi a gyufákat a találós kérdés.</i>)</p> <p>–Képzeljétek el gyerekek, én is Pálcikáról hoztam el ma nektek néhány rövid kis történetet!</p> <p>–Figyelj nagyon, ugyanis egy–egy történet meghallgatása után beszélgetni fogunk az elhangzottakról!</p> <p>Első történet (MELLÉKLET 1)</p> <p>–Hogyan néz ki Pálcika? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Vannak rokonai Pálcikának? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p>	<p>Kapcsolatfelvétel Frontális munkaforma, Szóbeli közlés,</p> <p>Motiváció Frontális/ egyéni munkaforma Felkészülés az órai munkára</p> <p>Motiváció Kérdés–válasz módszere Frontális/ egyéni munkaforma Felkészülés az órai munkára</p> <p>Motiváció A tanító felolvassa a szöveget Kérdés–válasz módszere</p>

<p>–Kik lehetnek szerinted Pálcika rokonai? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Hol élnek Pálcika rokonai? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Elhoztam nektek én is egy hurkapálcát, varázsoljuk el őt Pálcikává! Hogy is néz ki Pálcika? Öltöztessük fel a hurkapálcát Pálcikának!</p> <p>Második történet (MELLÉKLET 2)</p> <p>–Szerintetek miért csúfolták Pálcikát? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Kik csúfolták őt? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Mit tett ekkor Pálcika? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Szerintetek mit jelenthet pálcikázni? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>Harmadik történet (MELLÉKLET 3)</p> <p>–Ki haragudott meg Pálcikára? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Ismersz esetleg másik mesét, amelyben a Kisgömböc szerepel? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Miért haragudott a Kisgömböc Pálcikára? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Mit csinál Pálcika? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Mit csinál a Gömböc? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Mit jelent pálcikázni és gömböcködni? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Elkészítem nektek a mi Kisgömböcünket is!</p> <p>Negyedik történet (MELLÉKLET 4)</p> <p>–Létezik olyan, hogy Pálcikaország? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Szerintetek jó lehet egy olyan országban élni,</p>	<p>Frontális/ egyéni munkaforma Felkészülés az órai munkára</p> <p>Pálcika elkészítése Eszközök: hurkapálca, ping-pong labda, vörös fonál, gyurma, marker</p> <p>Motiváció A tanító felolvassa a szöveget Kérdés–válasz módszere Frontális/ egyéni munkaforma Felkészülés az órai munkára</p> <p>Motiváció A tanító felolvassa a szöveget Kérdés–válasz módszere Frontális/ egyéni munkaforma Felkészülés az órai munkára</p> <p>Gömböc elkészítése Eszköz: lumballon, marker</p> <p>Motiváció A tanító felolvassa a szöveget Kérdés–válasz módszere Frontális/ egyéni munkaforma Felkészülés az órai munkára</p>
---	--

<p>ahol minden egyforma? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Milyen lenne az az ország, ahol minden egyforma? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Te boldog lennél egy olyan országban? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Milyen országban lennél te boldog? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Mivel mindannyian különbözőek vagyunk, mindenkinek más az ízlése, mindannyian más szeretünk, ezért a világról, a boldog világról is mások az elképzeléseink. Hiszen én a lekváros palacsintát szeretem, de te lehet, hogy az eurokrémeset vagy a mákosat, nem?!</p> <p>–A mai órán egy fogalmazást fogtok írni, melynek a címe Pálcika lesz! (<i>Felírom a címet a táblára</i>) A fogalmazást az óra elején hallott kis történetek alapján kell megírni, azzal, hogy te kiegészíted majd a saját véleményeddel, egy–egy veled megtörtént eseménnyel, azzal, hogy milyen lehet Pálcikának vagy Gömböcnek lenni stb.</p> <p>Ne feledkezz meg arról sem, hogy a fogalmazásnak három fő része van: a bekezdés, a fő rész és a befejezés. Ügyelj a helyesírássra!</p> <p>Jó munkát kívánok!</p>	<p>Frontális munkaforma</p> <p>Célkitűzés</p> <p>Frontális munka</p> <p>Az óra címének felragasztása a táblára</p>
<p>KÖZPONTI RÉSZ (15 perc)</p>	
<p>–A tanulók egyéni munkája. Fogalmazásírás.</p> <p>–Ha valakinek kérdése van, nyugodtan felteheti!</p>	<p>Frontális munkaforma</p> <p>Egyéni munka</p>

BEFEJEZŐ RÉSZ (15 perc)	
<p>–Lenne–e valaki önkéntes, aki szeretné felolvasni a fogalmazását? (<i>Önkéntes tanulók jelentkezése</i>)</p> <p>–Köszönöm szépen, nagyon jól megírtad! (<i>Minden önkéntes tanuló meghallgatása</i>)</p> <p>–Mivel foglalkoztunk a mai órán? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Pálcika egy ember vagy csak egy pálcika? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Milyen egy olyan ország, ahol mindenki boldog? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Szerintetek létezik ilyen ország? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Most pedig az órai munkátokért cserébe minden tanuló kap egy Pálcikaigazolványt, mely feljogosít Téged arra, hogy Pálcikával együtt pálcikázz a világban! (<i>Igazolványok kiosztása</i>) –</p> <p>MELLÉKLET 6</p> <p>– Köszönöm az órai munkátokat és a figyelmeteket! Remélem hamarosan ismét találkozunk majd!</p>	<p>Fogalmazások felolvasása</p> <p>Az órai munka ellenőrzése</p> <p>Az órai munka értékelése</p> <p>Rendszerességre való nevelés</p> <p>Kötelességtudat kialakítása</p> <p>Óravégi ismétlés</p> <p>Kérdés–válasz módszere</p> <p>Pálcikaigazolványok kiosztása</p> <p>Értékelés</p> <p>Elköszönés</p>

MELLÉKLETEK

1. MELLÉKLET

Pálcika bemutatkozik

Vörös a haja, mint a parázs, vékony is, de bumbi orrú, vastag talpú, nagy bakancssal fut ide és oda a világban. És dagi hátizsákja is van. És giriguri kerékpárja is van. És sok, sok rokona éldegél erdön, mezőn, vízparton és városban, akik szintúgy pálcikáznak, dalolásznak, horkolásznak. Hú, milyen népes rokonság ez, nem is gondolnátok, amikor éppen gondolkodtok. És sok, sok meséje van Pálcikának, például Daru Dénesről, vagy a rettenetes Fűrész úrról. Gyuszi Nyusziról, a Szalonna Rablókról, és még sok más furcsa és kedves alakról!

2. MELLÉKLET

Csúfolódás

Pálcikát nemcsak a terebélyes, nagylombozatú fák csúfolták. Egyszer kicsúfolta a bécsi virsli, mert őurasága sokkal kövérebb volt. De kicsúfolta Pálcikát a nagyképű frankfurti virsli, a hiú véres hurka, a piperkőc májas hurka, de gúnyolta még a gyulai Kolbász Jóska is. Pálcika jött, ment, pálcikázott, búslakodott.

Miért csúfolódnak ezek az ilyen–olyan kolbászok és virslik? Talán azért, mert egyszer megeszik őket? És a félelmüket csúfolódással leleplezik?! Meglehet. S ahogy így töprengett Pálcika, kivel találta magát szemben?!

Phú, hát Vöröskével.

Tudja valaki, ki volt ez a Vöröske?

Én aztán jól tudom.

Vöröske egy igazi hajszál volt, és sokkal vékonyabb, sokkal karcsúbb és hajlékonyabb volt, mint Pálcika. Óóóóó, Pálcika egyáltalán nem csúfolódott ezen. Kézen fogta a meglepett Vöröskét, és elmentek énekelni. És a színpadon úgy énekeltek, ahogy Pálcika szokott.

Trallala, Trallala, trillala!

Meg így, hogy, je, je, je.

Viszont Vöröskének volt egy ilyen dala is:

Vrrrr, vrrrr, vöriri, piriri, je, je, je.

3. MELLÉKLET

Kisgömböc dühös

A Kisgömböc nagyon haragudott Pálcikára. Két ok miatt. A Kisgömböc kövér volt, na, jó, inkább dagi, mert mindent megevett és befalt, és még néha éjszaka is evett csokit, mogyorót vagy tejfölfrizurás töltött káposztát. Éjjel kettőkor, te atya világ, amikor még a sokat éjszakázó Oszlop Ottó is horkolt a lépcsőház bejáratánál, ő akkor is majszolgatott, még akkor is habzsolgatott. Hanem Kisgömböc nappal bőszen fogyókúrázott. 2 kilónál többet nem evett. De ha leszállt az est, máris ínyenckedve töltöttkáposztázott, pörköltözött, csokitortázott. Így aztán nem is fogyott egy dekányit se. Inkább tovább pufiskodott. Ezért neheztelt és irigykedett Pálcikára, mert ő olyan vékony volt.

Pedig mi az igazság?

Az igazság az, hogy néha, jóllehet nem minden este, Pálcika is evett töltött káposztát. Csak ő, mivel sokat pálcikázott, pálcika maradt. És mert Gömböc is sokat gömböcködött, ő is gömböcös maradt. Próbált volna meg gömböc csak egyszer–kétszer pálcikázni! Akkor legalább csinos körtealakúra fogyott volna.

4. MELLÉKLET

Pálcikaország

Az is egy fontos kérdés, hogy van–e Pálcikaország. Nyomban meg is válaszoljuk. Nincsen. És milyen jó, hogy nincsen. Az az ország, ahol csak Pálcikák élhetnének, szomorú ország lenne. Azok az országok, ahol kizárólag csak göcsörtös törzsek, vagy csak görögdinnyék, rádiók, kerékpárok lennének, nem lehetnének boldog országok. Milyen borzasztó lenne egy Radiátorország. Radiátor lenne még a nagymama is! Radiátor torta, úúúúú! Játékradiátor, úúúúú! Radiátor tanár néni, úúúú! Szerelmes lennél egy radiátorba, úúúúú!

Szomorú ország az olyan, ahol minden ugyanolyan. De az nem lehet szomorú ország, ahol minden ugyanolyan. De az nem lehet szomorú ország, ahol sok minden van, sok különbözőség, eltérés. Pálcika, ágacska, sárgadinnye, kisgömböc vagy hegyező, ilyenek. Hát nem?

5. MELLÉKLET

Pálcikák laknak egy skatulyában,
Könnyen lobbanó piros sapkában,
Ha végig húzod őket a doboz oldalán,

Gyorsan elillannak, mint a szalmaláng.

Mi az? (*Gyufa*)

6. MELLÉKLET

 <p>PÁLCIKA IGAZOLVÁNY</p>	<p>Kedves Kisdiák!</p> <p>Ez az igazolvány feljogosít Téged arra, hogy szabadon pálcikázhass Pálcikával az ő birodalmában!</p>
--	--

2. Melléklet

ÚJVIDÉKI EGYETEM
MAGYAR TANNYELVŰ TANÍTÓKÉPZŐ KAR
SZABADKA

Óravázlat

TANTÁRGY:

Magyar nyelv

TÉMA:

Pálcika – fogalmazás

MENTOR:

DOC. DR. VUKOV RAFFAI ÉVA

PROF. DR. HÓZSA ÉVA

HALLGATÓ:

KULCSÁR SAROLTA

IV. ÉVFOLYAM

SZABADKA, 2013

I. ÁLTALÁNOS ADATOK	
<i>Iskola, osztály és tagozat:</i>	
<i>Dátum és az óra megtartásának ideje:</i>	
<i>Hallgató:</i>	Kulcsár Sarolta
<i>Osztálytanító:</i>	
<i>Vezetőtanár:</i>	Dr. Vukov Raffai Éva Dr. Hózsa Éva

II. ÁLTALÁNOS MÓDSZERTANI ADATOK	
<i>Tantárgy:</i>	Magyar nyelv
<i>Téma:</i>	Fogalmazásírás
<i>Tanítási egység:</i>	Pálcika
<i>Feladatok:</i>	<p><i>Oktatási feladatok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Hangulatkeltés – A képekkel (mese illusztrációkkal) való megismerkedés – A fogalmazás megírása – Szókincsbővítés – Íráskészség fejlesztése – Önkifejezés fejlesztése <p><i>Nevelési feladatok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Rendszerességre való nevelés – Kötelességtudatra való nevelés – Esztétikai nevelés <p><i>Funkcionális feladatok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Fantázia fejlesztése – Kreativitás fejlesztése – Megfigyelőképesség fejlesztése – Emlékezőképesség fejlesztése – Beszédkészség fejlesztése

	– Logikus gondolkodás fejlesztése
<i>Óratípus:</i>	Új anyagot feldolgozó óra
<i>Tan- és segédeszközök</i>	Mese illusztrációk, képek, szókártyák, pálcika, lumballon, marker, ping-pong labda, vörös fonál, gyurma
<i>Munkaforma:</i>	Frontális munkaforma Egyéni munkaforma
<i>Tanítási módszerek:</i>	1. Verbális – textuális módszerek Szóbeli közlés: Monológ: magyarázat mesélés Dialógus: beszélgetés 2. A gyerekek önálló munkája
<i>Korreláció:</i>	előző ismeretek magyar nyelvből, környezet
<i>Tankönyv:</i>	<ul style="list-style-type: none"> Darvasi László (2012): Pálcika, ha elindul akkor aztán zsupsz! Magvető Kiadó, Budapest
<i>Irodalom:</i>	<ul style="list-style-type: none"> Czékus Géza (2005): A természetismeret– tanítás módszertana. MM.Print Nyomda, Szabadka
<i>Tanóra helyszíne:</i>	Tanterem

III. AZ ÓRA SZEREKZETE

1. Bevezető (előkészítő) rész (15 perc):	<ul style="list-style-type: none"> Motiváció Célkitűzés
2. Központi rész (15 perc):	<ul style="list-style-type: none"> A fogalmazás megírása
3. Befejező rész (15 perc):	<ul style="list-style-type: none"> Az órán megírt fogalmazások felolvasása és elemzése Értékelés

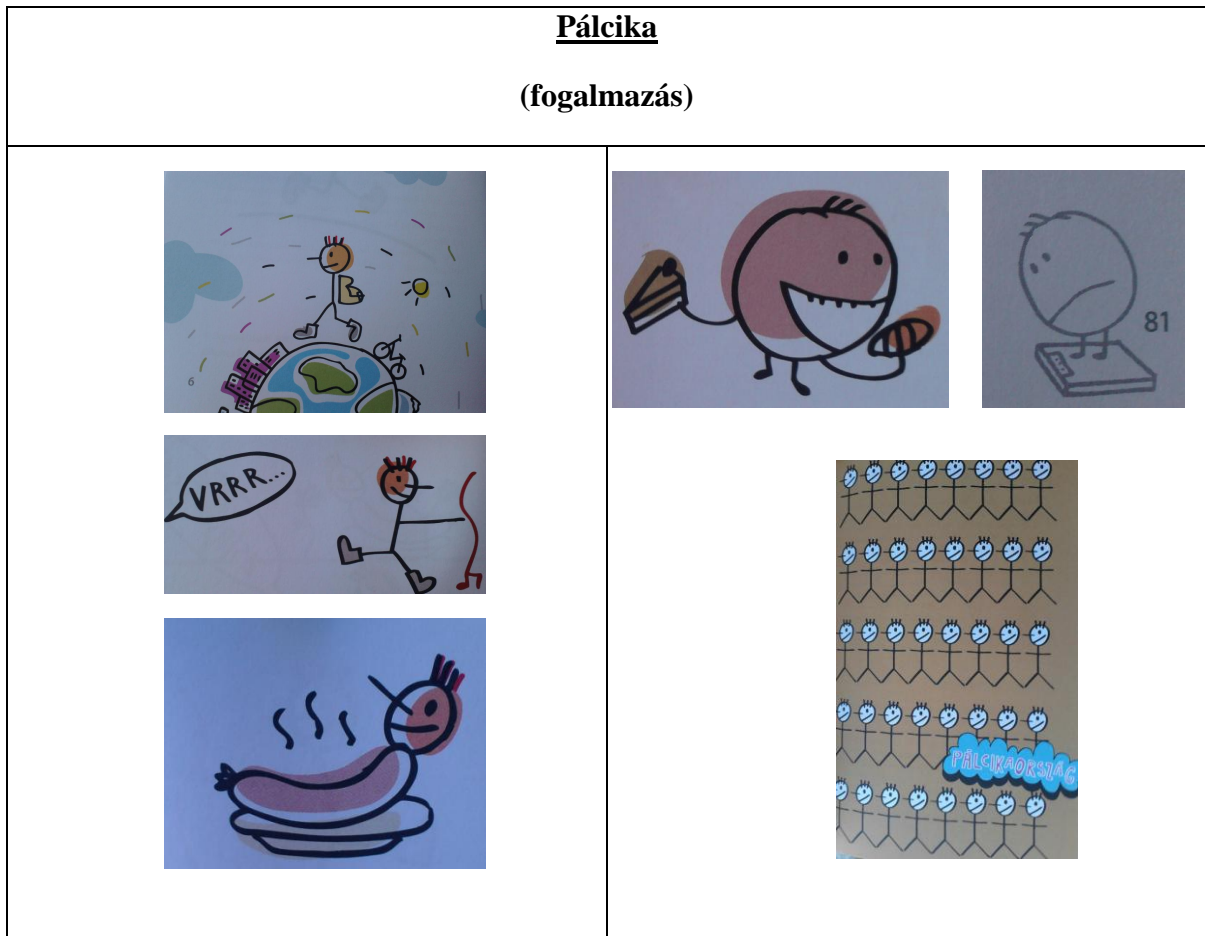
IV. AZ ÓRA MENETE	
Az óra részletes menete	Didaktikai és módszertani megjegyzések
BEVEZETŐ RÉSZ (15 perc):	
<p>– Sziasztok! Kedves gyerekek, a mai órán együtt fogunk dolgozni. Az én nevem Kulcsár Sarolta.</p> <p>–Egy szabályt kell betartani az óra folyamán, ami pedig a következő lenne: Ha mondani szeretnél valamit, magasba emeled a kezed s amikor szót kapsz, akkor beszélhetsz szabadon!</p> <p>–A mai órát egy találós kérdéssel kezdjük! Figyelj nagyon! „Pálcikák laknak egy skatulyában, Könnyen lobbanó piros sapkában, Ha végig húzod őket a doboz oldalán, Gyorsan elillannak, mint a szalmaláng! Mi az?” (<i>Gyufa</i>) – MELLÉKLET 5</p> <p>–Hogyan nevezi meg a találós kérdés a gyufákat, hogy ne mondja el a megoldást? (<i>Pálcikának nevezi a gyufákat a találós kérdés.</i>)</p> <p>–Képzeljétek el gyerekek, én is Pálcikáról hoztam el ma nektek néhány képet!</p> <p>–Nagyon jól meg kellene vizsgálnunk ezeket a képeket, s kitalálni hozzá egy–egy háttér történetet!</p> <p>Első történet+kép (MELLÉKLET 1) PÁLCIKA BEMUTATKOZIK</p> <p>–Hogyan néz ki Pálcika? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p>	<p>Kapcsolatfelvétel Frontális munkaforma, Szóbeli közlés,</p> <p>Motiváció Frontális/ egyéni munkaforma Felkészülés az órai munkára</p> <p>Motiváció Kérdés–válasz módszere Frontális/ egyéni munkaforma Felkészülés az órai munkára</p> <p>Motiváció A tanító felragasztja a táblára a képet Kérdés–válasz módszere</p>

<p>–Vannak rokonai Pálcikának? <i>(Tanulók válaszai)</i></p> <p>–Kik lehetnek szerinted Pálcika rokonai? <i>(Tanulók válaszai)</i></p> <p>–Hol élnek Pálcika rokonai? <i>(Tanulók válaszai)</i></p> <p>–Elhoztam nektek én is egy hurkapálcát, varázsoljuk el őt Pálcikává! Hogy is néz ki Pálcika? Öltöztessük fel a hurkapálcát Pálcikának!</p>	<p>Frontális/ egyéni munkaforma</p> <p>Felkészülés az órai munkára</p> <p>Pálcika elkészítése</p> <p>Eszközök: hurkapálca, ping-pong labda, vörös fonál, gyurma, marker</p>
<p>Második történet+kép (MELLÉKLET 2)</p> <p>CSÚFOLÓDÁS</p> <p>–Szerintetek miért csúfolták Pálcikát? <i>(Tanulók válaszai)</i></p> <p>–Kik csúfolták őt? <i>(Tanulók válaszai)</i></p> <p>–Mit tett ekkor Pálcika? <i>(Tanulók válaszai)</i></p> <p>–Szerintetek mit jelenthet pálcikázni? <i>(Tanulók válaszai)</i></p>	<p>Motiváció</p> <p>A tanító felragasztja a táblára a képet</p> <p>Kérdés–válasz módszere</p> <p>Frontális/ egyéni munkaforma</p> <p>Felkészülés az órai munkára</p>
<p>Harmadik történet+kép (MELLÉKLET 3)</p> <p>KISGÖMBÖC DÜHÖS</p> <p>–Ki haragudott meg Pálcikára? <i>(Tanulók válaszai)</i></p> <p>–Ismersz esetleg másik mesét, amelyben a Kisgömböc szerepel? <i>(Tanulók válaszai)</i></p> <p>–Miért haragudott a Kisgömböc Pálcikára? <i>(Tanulók válaszai)</i></p> <p>–Mit csinál Pálcika? <i>(Tanulók válaszai)</i></p> <p>–Mit csinál a Gömböc? <i>(Tanulók válaszai)</i></p> <p>–Mit jelent pálcikázni és gömböcködni? <i>(Tanulók válaszai)</i></p> <p>–Elkészítem nektek a mi Kisgömböcünket is!</p>	<p>Motiváció</p> <p>A tanító felragasztja a táblára a képet</p> <p>Kérdés–válasz módszere</p> <p>Frontális/ egyéni munkaforma</p> <p>Felkészülés az órai munkára</p> <p>Gömböc elkészítése</p> <p>Eszköz: lumballon, marker</p>
<p>Negyedik történet+kép (MELLÉKLET 4)</p>	<p>Motiváció</p>

<p>PÁLCIKAORSZÁG</p> <p>–Létezik olyan, hogy Pálcikaország? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Szerintetek jó lehet egy olyan országban élni, ahol minden egyforma? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Milyen lenne az az ország, ahol minden egyforma? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Te boldog lennél egy olyan országban? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Milyen országban lennél te boldog? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Mivel mindannyian különbözőek vagyunk, mindenkinek más az ízlése, mindannyian mást szeretünk, ezért a világról, a boldog világról is mások az elképzeléseink. Hiszen én a lekváros palacsintát szeretem, de te lehet, hogy az eurokrémeset vagy a mákosat, nem?!</p> <p>–A mai órán egy fogalmazást fogtok írni, melynek a címe Pálcika lesz! (<i>Felírom a címet a táblára</i>) A fogalmazást az óra elején látott képek alapján kell megírni, azzal, hogy te kiegészíted majd a saját véleményeddel, egy–egy veled megtörtént eseménnyel, azzal, hogy milyen lehet Pálcikának vagy Gömböcnek lenni stb. (Segítek neked annyiban, hogy mindenkinek kiosztom ezeket a képeket, hogy jól megvizsgálhasd őket!) Ne feledkezz meg arról sem, hogy a fogalmazásnak három fő része van: a bekezdés, a fő rész és a befejezés. Ügyelj a helyesírásra! Jó munkát kívánok!</p>	<p>A tanító felragasztja a táblára a képet</p> <p>Kérdés–válasz módszere</p> <p>Frontális/ egyéni munkaforma</p> <p>Felkészülés az órai munkára</p> <p>Frontális munkaforma</p> <p>Célkitűzés</p> <p>Frontális munka</p> <p>Az óra címének felragasztása a táblára</p>
<p>KÖZPONTI RÉSZ (15 perc)</p>	

<p>–A tanulók egyéni munkája. Fogalmazásírás. –Ha valakinek kérdése van, nyugodtan felteheti!</p>	<p>Frontális munkaforma Egyéni munka</p>
<p>BEFEJEZŐ RÉSZ (15 perc)</p>	
<p>–Lenne–e valaki önkéntes, aki szeretné felolvasni a fogalmazását? (<i>Önkéntes tanulók jelentkezése</i>) –Köszönöm szépen, nagyon jól megírtad! (<i>Minden önkéntes tanuló meghallgatása</i>)</p> <p>–Mivel foglalkoztunk a mai órán? (<i>Tanulók válaszai</i>) –Pálcika egy ember vagy csak egy pálcika? (<i>Tanulók válaszai</i>) –Milyen egy olyan ország, ahol mindenki boldog? (<i>Tanulók válaszai</i>) –Szerintetek létezik ilyen ország? (<i>Tanulók válaszai</i>)</p> <p>–Most pedig az órai munkátokért cserébe minden tanuló kap egy Pálcikaigazolványt, mely feljogosít Téged arra, hogy Pálcikával együtt pálcikázz a világban! (<i>Igazolványok kiosztása</i>) –</p> <p>MELLÉKLET 6</p> <p>– Köszönöm az órai munkátokat és a figyelmeteket! Remélem hamarosan ismét találkozunk majd!</p>	<p>Fogalmazások felolvasása Az órai munka ellenőrzése Az órai munka értékelése Rendszerességre való nevelés Kötelességtudat kialakítása</p> <p>Óravégi ismétlés Kérdés–válasz módszere</p> <p>Pálcikaigazolványok kiosztása</p> <p>Értékelés Elköszönés</p>

V. TÁBLA KÉPE

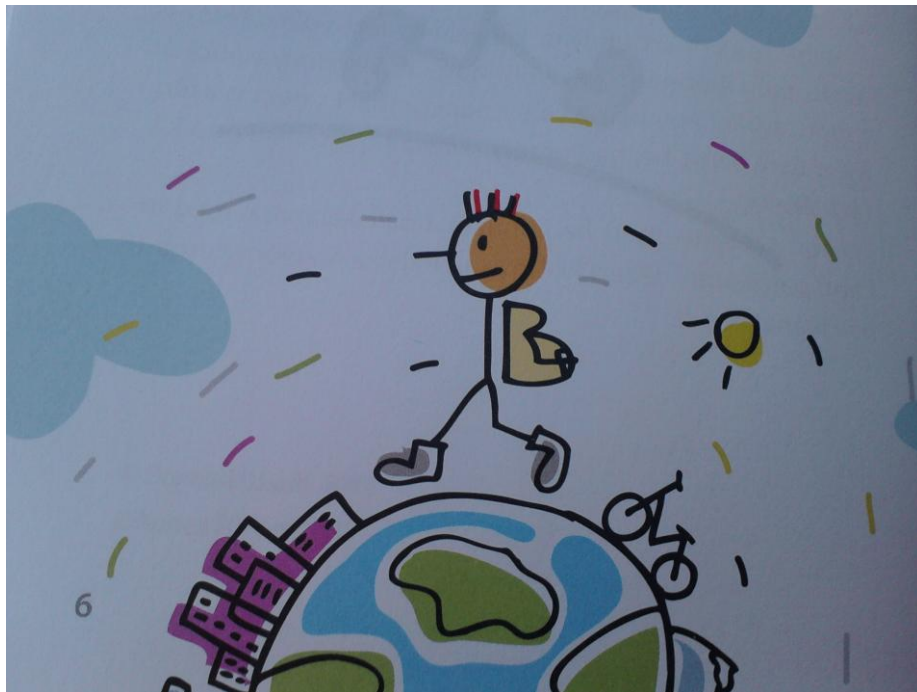

MELLÉKLETEK

1. MELLÉKLET

Pálcika bemutatkozik

Vörös a haja, mint a parázs, vékony is, de bumbi orrú, vastag talpú, nagy bakancssal fut ide és oda a világban. És dagi hátizsákja is van. És giriguri kerékpárja is van. És sok, sok rokona éldegél erdőn, mezőn, vízparton és városban, akik szintúgy pálcikáznak, dalolásznak, horkolásznak. Hú, milyen népes rokonság ez, nem is gondolnátok, amikor éppen gondolkodtok. És sok, sok meséje van Pálcikának, például Daru Dénesről, vagy a rettenetes Fűrész úrról. Gyuszi Nyusziról, a Szalonna Rablókról, és még sok más furcsa és kedves alakról!

2. MELLÉKLET

Csúfolódás

Pálcikát nemcsak a terebélyes, nagylombozatú fák csúfolták. Egyszer kicsúfolta a bécsi virsli, mert őurasága sokkal kövérebb volt. De kicsúfolta Pálcikát a nagyképű frankfurti virsli, a hiú véres hurka, a piperkőc májas hurka, de gúnyolta még a gyulai Kolbász Jóska is. Pálcika jött, ment, pálcikázott, búslakodott.

Miért csúfolódnak ezek az ilyen–olyan kolbászok és virslik? Talán azért, mert egyszer megeszik őket? És a félelmüket csúfolódással leleplezik?! Meglehet. S ahogy így töprengett Pálcika, kivel találta magát szemben?!

Phú, hát Vöröskével.

Tudja valaki, ki volt ez a Vöröske?

Én aztán jól tudom.

Vöröske egy igazi hajszál volt, és sokkal vékonyabb, sokkal karcsúbb és hajlékonyabb volt, mint Pálcika. Óóóóó, Pálcika egyáltalán nem csúfolódott ezen. Kézen fogta a meglepett Vöröskét, és elmentek énekelni. És a színpadon úgy énekeltek, ahogy Pálcika szokott.

Trallala, Trallala, trillala!

Meg így, hogy, je, je, je.

Viszont Vöröskének volt egy ilyen dala is:

Vrrrr, vrrrr, vöriri, piriri, je, je, je.

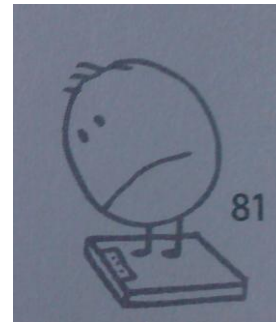
3. MELLÉKLET

Kisgömböc dühös

A Kisgömböc nagyon haragudott Pálcikára. Két ok miatt. A Kisgömböc kövér volt, na, jó, inkább dagi, mert mindent megevett és befalt, és még néha éjszaka is evett csokit, mogyorót vagy tejfölfurizás töltött káposztát. Éjjel kettőkor, te atya világ, amikor még a sokat éjszakázó Oszlop Ottó is horkolt a lépcsőház bejáratánál, ő akkor is majszolgatott, még akkor is habzsolgatott. Hanem Kisgömböc nappal bőszen fogyókúrázott. 2 kilónál többet nem evett. De ha leszállt az est, máris ínycsedve töltöttkáposztázott, pörköltözött, csokitortázott. Így aztán nem is fogyott egy dekányit se. Inkább tovább pufiskodott. Ezért neheztelt és irigykedett Pálcikára, mert ő olyan vékony volt.

Pedig mi az igazság?

Az igazság az, hogy néha, jóllehet nem minden este, Pálcika is evett töltött káposztát. Csak ő, mivel sokat pálcikázott, pálcika maradt. És mert Gömböc is sokat gömböcködött, ő is gömböcös maradt. Próbált volna meg gömböc csak egyszer–kétszer pálcikázni! Akkor legalább csinos körtealakúra fogyott volna.

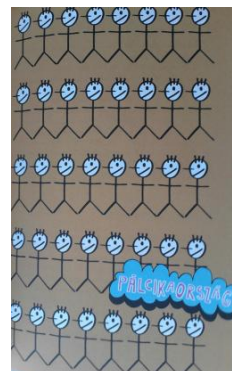

4. MELLÉKLET

Pálcikaország

Az is egy fontos kérdés, hogy van-e Pálcikaország. Nyomban meg is válaszoljuk. Nincsen. És milyen jó, hogy nincsen. Az az ország, ahol csak Pálcikák élhetnének, szomorú ország lenne. Azok az országok, ahol kizárólag csak göcsörtös törzsek, vagy csak görögdinnyék, radírok, kerékpárok lennének, nem lehetnének boldog országok. Milyen borzasztó lenne egy Radiátorország. Radiátor lenne még a nagymama is! Radiátor torta, úúúúú! Játékradiátor, úúúúú! Radiátor tanár néni, úúúúú! Szerelmes lennél egy radiátorba, úúúúú!

Szomorú ország az olyan, ahol minden ugyanolyan. De az nem lehet szomorú ország, ahol minden ugyanolyan. De az nem lehet szomorú ország, ahol sok minden van, sok különbözőség, eltérés. Pálcika, ágacska, sárgadinnye, kisgömböc vagy hegyező, ilyenek. Hát nem?

5. MELLÉKLET

Pálcikák laknak egy skatulyában,
 Könnyen lobbanó piros sapkában,
 Ha végig húzod őket a doboz oldalán,
 Gyorsan elillannak, mint a szalmaláng.
 Mi az? (*Gyufa*)

6. MELLÉKLET

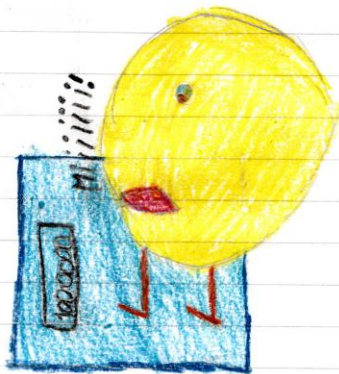
 <p>PÁLCIKA IGAZOLVÁNY</p>	<p>Kedves Kisdíák!</p> <p>Ez az igazolvány feljogosít Téged arra, hogy szabadon pálcikázhass Pálcikával az ő birodalmában!</p>
--	--

3. Melléklet

Pozsár Ló

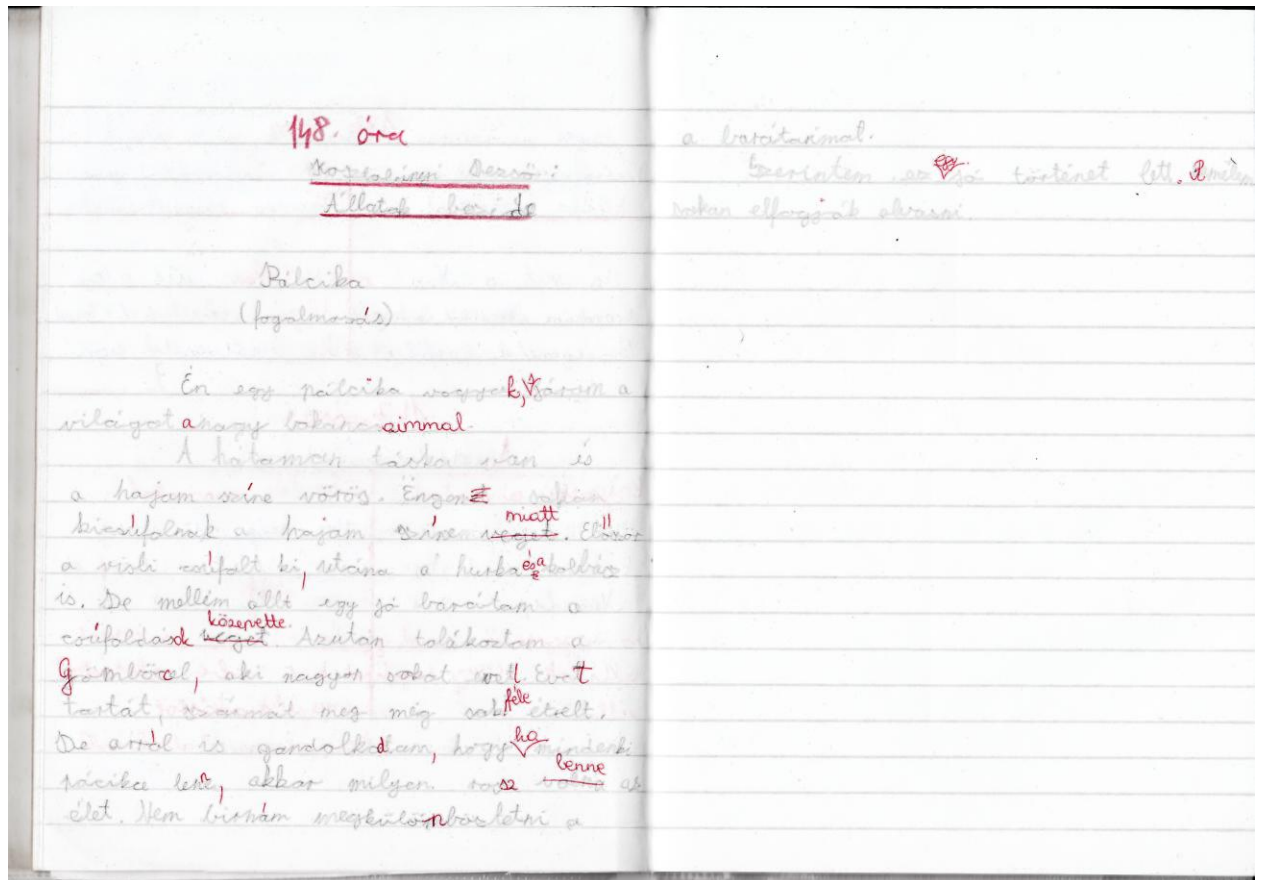
Palcika
(fogalmazás)

Egyen volt három élőlény.
A neveik Palcika, Kisgömböc és Vöröske.
Palcikát csúfolta a frankfurti úri úri és a
vörösi. A szent csúfolta, mert úri úri volt a
rá. Kisgömböc soványodni szeretett volna.
A nagyon kövér volt. Palcika meg híznia
szeretett volna. Vöröske = egy hajszál
volt és ő is híznia szeretett volna.
Még élnek még meg nem halnak.

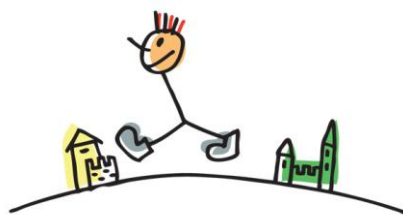

5. Melléklet

6. Melléklet

Nyilatkozat

Alulírott Kulcsár Sarolta, az Újvidéki Egyetem szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, az etikai szabályok betartásával kezeltem.

---

aláírás